Sisekaitseakadeemia

Politsei- ja Piirivalvekolledž

Jaanus Lest

KRIMINALISTIKALINE HABITOSKOOPIA (ISIKUKIRJELDUS) JA SELLE KASUTAMINE POLITSEI TÖÖS

Lõputöö

Juhendaja:

Phd Annika Lall

Tallinn 2011

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Politsei- ja Piirivalve Kolledž	Kuu ja aasta: Aprill 2011
Töö pealkiri: Kriminalistikaline habitoskoopia (isikukirjeldus) ja selle kasutamine politsei töös	
Töö autor: Jaanus Lest	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
Lühikokkuvõte: Igal aastal kaob Eestis peaaegu 144 isikut, kellest keskeltläbi 29 jääbki teadmata kadunuks. Veel enam, alates aastast 2000 on Liiva kalmistule Tallinna lähedal maetud rohkem kui 800 mehe ja naise tuvastamata surnukeha. Need numbrid on mõtlema panevad ja seetõttu tõstatab autor probleemi kas politsei poolt meedias esitatavad isikukirjeldused on piisavad ning vastavuses kriminalistikalise isikukirjeldamise reeglitega? Probleemi lahendamiseks püstitas autor lõputöö eesmärgiks - kriminalistikalise isikukirjelduse reeglite alusel välja selgitada peamised puudused politsei poolt meedias avaldatavates isikukirjeldustes, et põhjalikemate kuulutuste järjepideva avaldamise läbi tõsta ka elanikkonna teadlikkust isikukirjeldusest. Uurimustöö tulemusel esitab autor kolm praktilist ettepanekut antud valdkonna parendamiseks ja tõstatatud probleemi lahendamiseks.	
Võtmesõnad: Kriminalistikaline habitoskoopia (isikukirjeldus)	
Keywords: Criminalistic Habitoscopy (description of a person)	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor:	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja:	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS 5
1.KRIMINALISTIKALISE HABITOSKOOPIA EHK ISIKUKIRJELDUSE MÕISTE, AJALUGU JA SISU 7
1.1. Mõiste, ajalugu ja sisu 7
1.2. Inimese väliste tunnuste kirjeldamise reeglid 8
1.3. Inimese väliste tunnuste ja elementide klassifikatsioon 9
1.3.1. Isiku soo-, vanuse-, rassi- ja rahvustunnused 10
1.3.2. Kehaehituslikud ehk anatoomilised tunnused 10
1.3.3. Inimese talituslikud ehk funktsionaalsed tunnused 11
1.3.4. Riietuse ja muude esemete tunnused 17
1.4. Isikukirjelduse kasutamine politsei töös 18
2. POLITSEI POOLT MEEDIAS AVALDATUD ISIKUKIRJELDUSED 20
2.1. Isikukirjeldused tagaotsitavatest 20
2.2. Isikukirjeldused teadmata kadunud isikutest 21
2.3. Isikukirjeldus otsitavast tundmatust isikust 23
3. ANALÜÜS, JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD 25
3.1. Analüüs meedias esitatud tagaotsitavate kirjelduste kohta 25
3.2. Analüüs meedias esitatud teadmata kadunud isikute kirjelduste kohta 27
3.3. Analüüs meedias esitatud otsitava tundmatu isiku kirjelduste kohta 28
3.4. Eesti Politseis tagaotsitavate ja teadmata kadunud isikute dokumenteerimine ja kuulutuste esitamine meediasse 29
3.5. Järeldused ja ettepanekud 31
KOKKUVÕTE 34
TABELITE JA JOONISTE LOETELU 36
SUMMARY 37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU 38
LISAD 40
Lisa 1. Kehaehituslike tunnuste süsteem 40
Lisa 2. Meedias esitatud isikukirjelduste fotod 48
Lisa 3. Isiku teadmata kadumise avaldus 49
Lisa 4. Avalduse protokoll isiku teadmata kadumise kohta 51

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS

Habitoskoopia ehk isikukirjeldus on kriminalistikatehnika meetod, mida kasutatakse isiku välistunnuste täpseks, täielikuks ja süsteemikindlaks kirjeldamiseks ning isiku identifitseerimiseks nende tunnuste järgi (Филиппов, Волынский 1998:156, Пахмов 2001:202, Белкин 1993:15)**.**

Daktüloskoopia - kriminalistika eriharu, mille eesmärgiks on tundma õppida inimese naha papillaarkurdude ehitust (sõrmed, peopesad) isiku identifitseerimiseks, jälituslikul eesmärgil, kriminaalregistratsioonis kasutamiseks ja ülesannete lahendamisel (Lall 2010: 8).

Piercing – on keha muutmise vorm, kus augustamise või lõikamise kaudu luuakse kehasse ava ehete kandmiseks (http://en.wikipedia.org/wiki/Body_piercing 26.3.2011).

Suspension – kehaga rippumine haakid või konksude abil, mis on paigaldatud kehale *piercing´*u läbi **(**http://en.wikipedia.org/wiki/Suspension_(body_modification) 26.3.2011).

SISSEJUHATUS

Eestis jääb kadunuks igal aastal ligikaudu 144 inimest, kellest keskmiselt 29 isikut jääb leidmata. Lisaks on alates aastast 2000 Tallinna Liiva kalmistule maetud üle 800 tuvastamata mehe ja naise surnukeha. Arvestades Eest riigi väiksust on need arvud mõtlema panevad – isikute tagaotsimised ning tuvastamised on ebaedukad. Igapäevaselt võime meedias kuulda politsei poolt edastatud isikukirjeldusi, mis kõlavad nagu näiteks alljärgnevalt: kolmekümne kuni neljakümne aastane meesterahvas, keskmist kasvu, normaalse kehaehitusega, tumedate lühikeste juustega. Lisaks napisõnaliselt riietusest, isiku kodust lahkumise aeg ja ongi kõik. Autori arvates on politsei poolt edastatav informatsioon liiga pinnapealne ja vähese kasuteguriga ning tõstatab **probleemi:** kas politsei poolt meedias esitatavad isikukirjeldused on piisavad ning vastavuses kriminalistikalise isikukirjeldamise reeglitega? Kui see on nii, siis seetõttu puudub ka elanikkonnal põhjalikum teadmine millistele isikukirjelduse detailidele tuleks tähelepanu pöörata, et isikute leidmine ja tuvastamine oleks edukam. Probleemi lahendamiseks püstitas autor **lõputööle eesmärgi:** kriminalistikalise isikukirjelduse reeglite alusel välja selgitada peamised puudused politsei poolt meedias avaldatavates isikukirjeldustes, et põhjalikemate kuulutuste järjepideva avaldamise läbi tõsta ka elanikkonna teadlikkust isikukirjeldusest. Esmalt on vajalik meelde tuletada isikukirjeldamise reeglid politseiametnikele, et nende poolt meedias avaldatavad isikukirjeldused oleksid põhjalikumad. Järjepideva töö tulemusena kasvaks ka elanikkonna teadlikkus ja harjumus pöörata tähelepanu isikukirjelduse detailidele, mis on aluseks edukamale isikute leidmise ja tuvastamise protsessile.

Lõputöö esimeses peatükis on kogutud kokku kirjanduslik ülevaade. Autor selgitab kriminalistikalise habitoskoopia ehk isikukirjelduse (edaspidi isikukirjelduse) mõistet, ajalugu ja sisu. Kirjeldab isiku väliste tunnuste kirjeldamise reegleid, väliste tunnuste ja elementide klassifikatsiooni ning toob välja kriminalistikalise isikukirjelduse kasutamise juhud politsei töös. Teises peatükis esitleb autor meedias avaldatud isikukirjeldusi. Kolmandas - analüüsi, järelduste ja ettepanekute peatükis uurib autor eelmises peatükis kirjeldatud isikukirjeldusi. **Uurimismeetoditena** on kasutatud analüüsi ja küsitlust. Autor analüüsib meedias esitatud kuulutusi ning nende vastavust 27 isikukirjelduse kriteeriumile. Töös kasutatud küsitlus hõlmas tagaotsitavate, teadmata kadunute ja otsitavate tundmatute

andmete dokumenteerimist ning meediakuulutuste koostamist. Autor kogus eeltoodud informatsiooni küsitledes Eesti Politsei prefektuuride töötajaid.

Toetudes esimese peatüki materjalile, isiklikele kogemustele ja teadmistele, teeb autor omad järeldused ja esitab ettepanekud ilmnenud puuduste likvideerimiseks, et isikute leidmine ja tuvastamine Eestis oleks edukam. Autor otsustas antud teema kasuks, sest soovib lõputöö raames omandatud praktilisi teadmisi ja ettepanekuid kasutada oma igapäevatöös ning edastada need ka politseileitnant Sergo Eelmäele isikute tagaotsimise ja tuvastamise valdkonna parendamiseks Eesti Politseis.

Siinkohal soovib autor tänada uurimistööle kaasa aidanud inimesi: lõputöö juhendajat Annika Lalli vajalike kommentaaride ja asjatundliku suunamise eest töö koostamisel ning küsitluses osalenud Eesti Politsei prefektuuride esindajaid Sergei Sirohhinit, Veigo Väli, Jaanika Sood ja Sulev Silda.

1.KRIMINALISTIKALISE HABITOSKOOPIA EHK ISIKUKIRJELDUSE MÕISTE, AJALUGU JA SISU

1.1. Mõiste, ajalugu ja sisu

Habitoskoopia ehk isikukirjeldus on kriminalistikatehnika meetod, mida kasutatakse isiku välistunnuste täpseks, täielikuks ja süsteemikindlaks kirjeldamiseks ning isiku identifitseerimiseks nende tunnuste järgi. Habitoskoopia tuleneb ladinakeelsetest sõnadest *habitus* (välisilme, kuju) ja *skopio* (vaatlema, silmitsema, uurima). (Филиппов, Волынский 1998:156, Пахмов 2001:202, Белкин 1993:15)

Isikukirjelduse meetodi teaduslikud alused rajas tuntud prantsuse kriminalist Alphonse . Bertillon 19. sajandi kaheksakümnendatel aastatel. Thorwald (1981:15) kirjeldab, et Bertillon oli aeglaste liigutustega kõhn ilmetu, kahvatu ja kurva näoga noormees, kes kannatas seedehäirete, ninaverejooksude ja migreenihoogude all ning oli tõrjuvalt kinnise iseloomuga, millega kaasnesid usaldamatus, sarkasm, õelus, äärmuslik pedantsus ning ilumeele täielik puudumine.
Bertillon süstematiseeris isikukirjelduslikud tunnused ja esitas nende kirjeldamise nõuded. Ta nimetas isikukirjeldust sõnaliseks portreeks ja rakendas seda antropomeetrilises kriminaalregistratsioonis. Kuigi antropomeetriline kriminaalregistratsioon kaotas daktüloskoopia rakendamise tõttu kriminalistikas oma tähenduse, on Bertilloni isikukirjelduse meetod säilinud põhilises osas tänapäevani. Isikukirjelduse meetodi rakendamisel kriminalistikas on uuritud selle meetodi teoreetilisi aluseid ning täiendatud ja korrastatud isikukirjelduslikke tunnuste süsteemi, toetudes seejuures antropoloogia ja anatoomia andmetele. (Lindmäe 1976:261-262. Филиппов, Волынский 1998:156)

Dancom Group avalike suhete osakond teatas oma pressiteates (2006), et isikukirjeldust kasutatakse aktiivselt tänapäeval valdkonna ekspertide seas täpselt nagu teisi valdkonna teadusharusid: psühholoogia, antropoloogia ja moodne arvutitehnoloogia. Koos biomeetrilise tehnoloogia hüppelise arenguga alustasid eksperdid *AeA Test and Biometric Conferences Russia* osakonnas ka automaatse habitoskoopia süsteemi testimist ja elluviimist. Kahjuks puuduvad siiani edasised avalikud andmed selle automaatse süsteemi käekäigust.

Lindmäe (1976) kirjutab, et selgitada üksikute välistunnuste osa ja kaalu isiku samasuse, sarnasuse või erinevuse tuvastamisel ning kindlustada järelduste objektiivsus, on kriminalistid matemaatiliste meetodite abil uurinud isikukirjelduslike tunnuste esinemissagedust. Isikukirjelduslike tunnuste järgi on võimalik isikut identifitseerida sellepärast, et need on suhteliselt püsivad ning moodustavad iga inimese puhul individuaalse kogumi. Välistunnuste püsikindlus sõltub selle laadist. Kuna kasvamine lõpeb naistel umbes 20. eluaastaks ja meestel 25. eluaastaks, on täiskasvanud inimesel luustikust oluliselt sõltuvad välistunnused eriti püsivad. Isiku välistunnuste suurem suhteline püsivus ilmneb selgesti veel näiteks näoosade juures, mida toestavad luud ja kõhred.

Kuna välistunnused on suhtelisel püsivad tuleb isiku identifitseerimisel alati arvestada neid muutusi mida tingivad vananemine, kehavigastused, haigused, operatsioonid ja iluravi. Sellised muutused mõjustavad siiski ainult üksikuid välistunnuseid ega takista isiku identifitseerimist isikukirjelduslike tunnuste kogumi järgi. (Lall 2010)

1.2. Inimese väliste tunnuste kirjeldamise reeglid

V**abajutustus - isikukirjeldus**, saadakse pealtnägija, tunnistaja või kannatanu vabas vormis antud isiku väliskirjelduse põhjal. Sealjuures kasutatakse tavaliselt ilukirjanduslikke ja kunstilisi väljendeid iseloomustamiseks funktsionaalset tegevust. **Kriminalistikaline isikukirjeldus** eeldab korrastatut terminoloogia kasutamist ja erialast keeleoskust. Kirjeldamist alustatakse üldiselt eritunnustega. Esmalt antakse isiku üldine psühholoogiline kirjeldus (tasakaalukas, rahutu), seejärel eraldi funktsionaalsed elemendid: kehahoid, kõnnak, žestid, miimika jne. Funktsionaalsete tunnuste kirjeldamisel märgitakse esiteks suuremate elementide asend ja liigutused; teiseks väiksemad elemendid (iseloomulik asend, kogu keha hoiak) ja kolmandaks käte, jalgade ja teiste elementide hoiakud ja liikumised. Erinevate elementide kirjeldamisel lähtutakse põhimõttest ülevalt alla: esmalt pea, asend ja liikumine ning siis keha ja jalad. (Lall 2010)

1.3. Inimese väliste tunnuste ja elementide klassifikatsioon

Isiku välistunnuste laadist lähtuvalt eristatakse isikukirjelduses:

a) isiku soo-, vanuse-, rassi- ja rahvustunnuseid
b) kehaehituslikke ehk anatoomilisi tunnuseid (vt lisa 1)
c) talituslikke ehk funktsionaalseid tunnuseid
d) riietuse ja muude esemete tunnuseid

Esinemissageduse järgi jaotatakse isikukirjelduslikud tunnused: üldtunnusteks ja eritunnusteks. **Üldtunnused** on ühised inimeste suurtele gruppidele, **eritunnused** aga ilmnevad harvem. Sellest tingituna saab isikukirjelduslike üldtunnuste abil tuvastada ainult kirjeldatud isiku gruppikuuluvust, üld- ja eritunnuste kogumi järgi aga ahendada sarnaste isikute gruppe ja tuvastada konkreetse isiku samasust. Sõltuvalt asjaoludest võib tavaliselt üldtunnustena esinev iseärasus muudes tingimustes osutuda eritunnuseks. Näiteks on hallide juuste esinemine vanematel inimestel üldtunnuseks, noore puhul eritunnuseks; ühe rassile või rahvusele omased iseärasused on samast rassist või rahvusest inimeste hulgas üldtunnusteks, teise rahvuse või rassi puhul eritunnusteks. Eriline tähtsus isiku identifitseerimisel on nendel eritunnustel, mis esinevad harva ja jäävad hõlpsasti meelde ning mida on raske varjata. Selliseid eritunnuseid täheldatakse tihti inimese katmata kehaosadelt nagu nägu, kael, käelabad või neid ei suudeta riietega varjata nagu küür. Need silmatorkavad iseärasused hõlbustavad oluliselt isiku identifitseerimist. (Lindmäe 1976:262, Снетков 1984:3)

Eritunnusteks on tänapäeval ka järjest levinumad keha modifikatsioonid või nende poolt jäetud jäljed: ajutised ja püsivad tätoveeringud; pigmendiga ja pigmendita tätoveeringud; kehamaalingud; erinevate kehaosade *piercingud;* kehas leiduvad implantaadid, lõikumiste haavad, konksuhaavad *suspensioni* kogenutel jne. Kriminalistikas isikutuvastamiseks on väga kasulik olla teadlik keha modifikatsiooni vahenditest kui vajalikest eritunnustest, osata iseloomustada neid ning leida kohti kehal, kus neid kasutatud on. (Thompson ja Black, 2007:379-398). Tätoveering võib viidata isiku elukutsele, kalduvustele ja tõekspidamistele, tihti ka tema kuritegelikule minevikule. (Lindmäe 1998:111)

1.3.1. Isiku soo-, vanuse-, rassi- ja rahvustunnused

Isiku soo-, vanuse-, rassi- ja rahvustunnused on üldjuhul isikukirjelduslikud **üldtunnused**. **Isiku sookuuluvus** ilmneb kehaehituslikest ja talituslikest tunnustest (kehaehitus, näo kuju, hääl, kõnnak). Samuti riietusest ja muudest esemetest mida isik kannab või kasutab (ehted, kotid). **Vanuse** kohta tehakse järeldusi isiku kehaehituse, juuste tiheduse, hallide juuste, kõne, kõnnaku, kepiga käimise alusel. Laubakortsud tekivad umbes 20 aastaselt. Seejärel ilmuvad need silmade ümber (oimudele ja silmade alla), nina, suu ja kõrvade juurde; kulmude vahele, põskedele ja kaelale. Vananemisel kortsud pikenevad, teravnevad ja süvenevad. Kortsude kujunemine sõltub suuresti naha iseärasustest, inimese tervislikust seisundist ja iluravist. Sellepärast on vanust sageli näo järgi raske määrata. **Rassi- ja rahvustunnused** ilmnevad inimese kasvus, peakujus, naha värvuses, juuste värvuses ja kujus ning nina ja silmade kujus. Rahvuse kohta võib järeldusi teha veel keele ja hääldamise iseärasuste järgi. Mõnikord saab isiku soo, vanuse ja rahvuse kohta isikukirjelduslike andmete allikana kasutada passi või mõnda muud dokumenti (kadunuks jäänud või tagaotsitava puhul). Isiku soo-, vanuse-, rassi- ja rahvustunnused on tavaliselt üldtunnused, kuid eritunnusteks on ebatavalised sootunnused (mehel habeme mittekasvamine, naisel vuntsid). Vanuseliseks eritunnuseks on näiteks suhteliselt noore inimese raugalik välimus, eaka inimese nooruslik rüht, Rassi või rahvuse eritunnuseks on näiteks teise rassi või rahvuse tunnused. (Lindmäe 1976:263)

1.3.2. Kehaehituslikud ehk anatoomilised tunnused

Kehaehituslikud ehk anatoomilised tunnused iseloomustavad inimese kogu keha, üksikuid kehaosi ja nende detaile. Inimese kehaosad on pea, kael, kere ja jäsemed. Peal eristatakse isikukirjelduses laupa ehk otsmikku, pealage ehk kiirdu, kukalt, juukseid ja nägu. Inimese näoosad on kulmud, silmad, nina, suu, huuled, hambad, lõug ja kõrvad. Näo ja näoosade tunnused on väga mitmekesised. Neid ei saa hõlpsasti varjata ega muuta. Samuti on inimesed harjunud igapäevases elus üksteist ära tundma näo järgi. Sellepärast on isikukirjeldusel näo ja näoosade tunnustel keskne koht. Isikukirjelduses kirjeldatakse keha kasvu, tugevust, täidlust ning iseloomustatakse üksikute kehaosade ja nende detailide selliseid tunnuseid, nagu suurus, kuju ja asetus ning mõnel juhul ka värvus ja tihedus. Tundmatu laiba või kadunuks jäänud isiku puhul saab isikukirjelduses esitada keha kasvu kohta arvulisi andmeid. Seejuures arvestatakse, et laip on elavast inimesest kaks kuni kolm

sentimeetrit pikem. Kui arvulised andmed **keha kasvu** kohta puuduvad, eristatakse isikukirjelduses klassifikatsiooni: väike, keskmine või suur kasv. (Lindmäe 1976:263-264) Eestis meeste ja naiste kasvu statistikat uuriva Tervise Arengu Instituudi 2010. aasta uuringu andmetel on meeste keskmine kasv 179,5 cm ja naiste 165,5 cm. (Tekkel ja Veideman 2011)

Hõlbustamaks isikukirjelduses väikese, keskmise ja suure kasvu erinevust ning kindlustada inimeste ühtlasem jaotumine nende kolme kasvuastme vahel, hõlmab keskmise kasvu mõiste kümne sentimeetrist pikkuste vahemikku. **Keha tugevus** iseloomustab luustiku ehitust ja lihaskonda, täidlust ehk toitumust. **Kehaosade ja nende detailide suurust** kirjeldatakse kas üldiselt (väike, keskmine, suur) või siis iseloomustatakse kehaosa või selle detaili pikkust, laiust, kõrgust, paksust, jämedust, sügavust. Suurusastme määramisel lähtutakse kehaosade ja nende detailide suhtelisest suurusest. Näiteks on sama suurusega silmad, nina või suu erineva suurusega näo puhul kas väikesed, keskmised või suured. **Kehaosa või selle detaili kuju** kirjeldatakse tema piirjoonte järgi. Selleks võrreldakse neid tasapinnaliste geomeetriliste kujunditega (ring, ovaal, kolmnurk, ristkülik, romb), joonega (sirge, nõgus, kumer, nurgeline) või iseloomustatakse mõne omadusega (lame, kuplikujuline pealagi, lainjas laup, krässus juuksed, kongus ninaselg, tömp ninaots). **Keha detailide asetus** määratakse keha tasapindade ja telgjoonte ning teiste detailide suhtes. **Värvus** kirjeldatakse juustel, silmadel, kulmudel ja nahal, samuti armil ja tätoveeringul, tihedusest kõneldakse aga juuste, kulmude, ripsmete ja hammaste puhul. Isikukirjelduses tuleb kehaehituslikke tunnuseid kirjeldada süsteemipäraselt, alustades üldisemast. (Lindmäe 1976:263-264, Reils 1921: 8)

1.3.3. Inimese talituslikud ehk funktsionaalsed tunnused

Inimese talituslikud ehk funktsionaalsed tunnused tulenevad organismi talitusest ning on selle välisteks avaldusteks. Isikukirjelduses kasutatavad talituslikud tunnused on kujunenud inimese kehaehituslike iseärasuste ja harjumuste pinnal. Nad on selgesti väljendunud, hõlpsasti tajutavad ja meeldejäävad. Funktsionaalseteks tunnusteks on: rüht ehk kehahoid, kõnnak, žestid, miimika, suuline kõne, käitumise iseärasused. (Lindmäe 1976:272)

Funktsionaalsete tunnuste kirjeldamisel lähtutakse anatoomilisest elementide asetsusest ja nende liikuvusest. Asend määratakse tingliku vertikaali ja horisontaali suhtes, aga ka teiste elementide asetuse järgi ja seostest. Funktsionaalsete tunnuste määratlemisel lähtutakse enamasti keha telgjoonest (keskjoon), mis on suhtelises seoses vertikaalteljega. Telgjoon kujuneb keha jagamisel tinglikeks tasapindadeks: külgvaates ehk vertikaal ja eestvaates ehk frontaal. Joonis 1 iseloomustab keha telgjooni: THJ-tinglik horisontaaljoon, TVJ-tinglik vertikaaljoon, FTJ- figuuri-keha telgjoon ja TPT - tinglik pooltasapind. Joonis 2 iseloomustab keha tinglikku frontaaltasapinda (TFT). (Lall 2010)

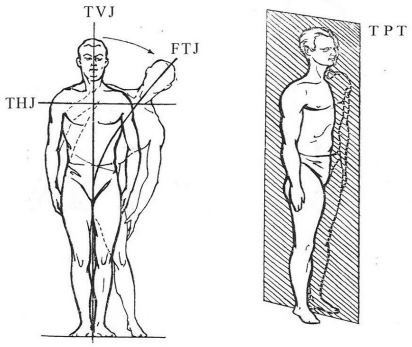

Joonis 1 Keha suunad ja tasandid (sagitaaltasand)
(allikas: Lall 2010, Снетков 1998)

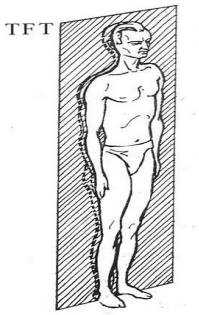

Joonis 2. Frontaaltasand
(allikas: Lall 2010, Снетков 1998)

Rüht - inimese rüht ilmneb pea ja kere harjumuslikus asendis. Inimene võib hoida oma pead harjumuslikult kas püsti, ette või tahapoole, samuti paremale või vasakule küljele. Kere asend on sirge, vimmas, küürus või ühe küljega ettepoole. (Lindmäe 1976:272,273)

Inimese **kõnnakut** iseloomustavad:

a) tempo käimisel
b) sammu ühtsus
c) sümmeetrilisus

d) sammu pikkus
e) sammu laius
f) käimisel pöidade asetus ja suund
g) pöia sirutus
h) põlvede kõverdus ja tõste käimisel
i) pea asendi erisus ja liikumine käimisel
j) keha hoiak
k) käed.

Kõnnaku tempot hinnatakse üldmulje järgi, võimalusel loetakse sammud teatud ajaühiku jooksul: keskmine - kaks sammu sekundis (90-120 sammu minutis) liikumisel rivisammul 110-120 sammu minutis; kiire liikumine - üle kahe sammu sekundis (tihedad sammud), kiirendatud käigu korral 130-150 sammu minutis; aeglane - vähem kui kaks sammu sekundis (harvad sammud). *Sammu ühtsust* määratakse liikumise kiiruse järgi teatud aja jooksul. Ühtsus, mõõdukus tähendab käimist ühes ja ühtlases tempos. Ebaühtlane liikumine on liikumine erinevas, kõikuvas tempos muutes liikumise kiirust. *Kõnnaku sümmeetrilisust* määratakse liikumisel parema ja vasaku jala sünkroonsuse järgi. Sümmeetriline on kui parema ja vasaku jala liikumine on sarnane. Asümmeetriline on kui on täheldatav ühe jala liikumise erisus näiteks lonkamine, lohisemine. (Lall 2010)

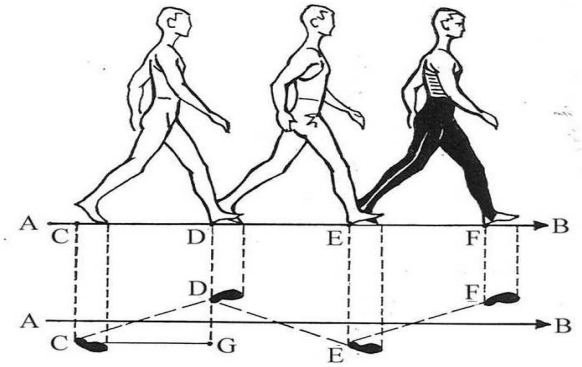

Joonis 3. Sammu iseloomustus
(allikas: Снетков 1998:130)

Sammu pikkus määratakse kahe järjestikku jäetud jälje kauguse järgi. See näitab edasiliikumise ulatust ühe sammu astumisel. Sammu pikkust mõõdetakse jälgede samanimelistest punktidest, nt. parema jala jalatsi kontsa tipust vasaku jala jalatsi kontsa tipuni paralleelselt liikumise suunajoonega (vt Joonis 3 CG-vahemaa). Liikumise suunajooneks on kujutletav telgjoon parema ja vasaku jala vahel (vt Joonis 3 AB-liikumise suunajoon). *Sammu laius* ehk pöia-jalalaba asend käimisel määratakse

otsevaatest, vasaku ja parema jala vahelisest asendist: keskmine - kui vahemaa on ligikaudselt võrdne vasaku ja parema jala jäljega; lai ehk suur - kui vahemaa läheneb jalalaba pikkusele; kitsas ehk väike - kui vahemaa on vähem kui pool pöia pikkusest, käies jalad puudutavad teine-teist. (Lall 2010)

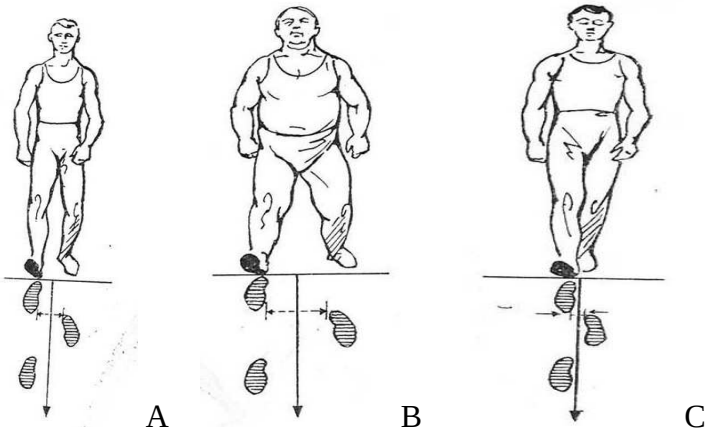

Joonis 4. Pöidade asetus käimisel
(allikas: Снетков 1998:131)

Pöidade asetust käimisel iseloomustab ülalolev Joonis 4. Pöidade keskmine asetus käimisel (A), pöidade lai asetus käimisel (B) ja pöidade kitsas asetus käimisel (C).

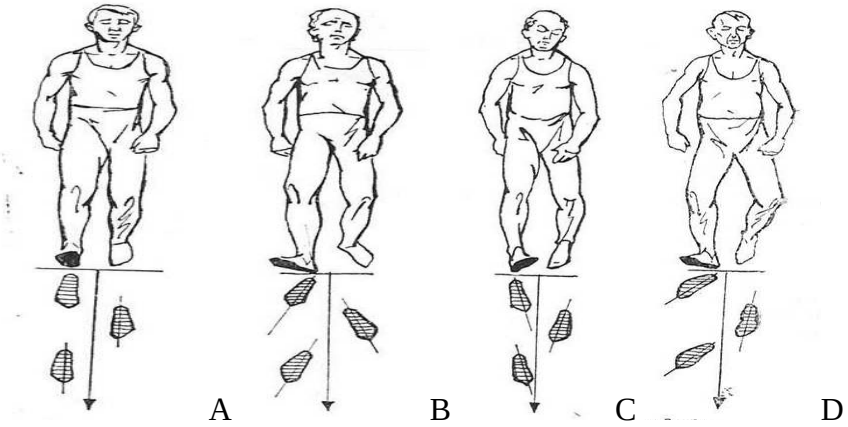

Joonis 5. Pöidade asend käimisel.
(allikas: Снетков 1998:132)

Pöidade asendit käimisel iseloomustab Joonis 5. Paralleelne asend kui pöiad on telgjoonega paralleelselt (A), pöiad on ninadega suunatud väljapoole (B), pöiad on ninadega suunatud sissepoole (C) ja pöidade asend käimisel on asümmeetriline kui vasaku ja parema jala asend on erinev (D). *Jalalaba asetamine* märgitakse kui eripära. Näiteks jala asetus käimisel täistallale on “pitseerimine”.

Pöia tõstmistaseme puhul märgitakse ka ainult eripärased juhtumid: kõrge ehk “hane” moodi kõnnak või madal ehk “lohisev” kõnnak. *Põlvede kõverdamine* märgitakse kui eripära. Põlved peaaegu ei kõverdu ehk liikumine sirgetel jalgadel, põlved on käimisel kõverdunud liikumine kõverdatud põlvedega**.** *Pea asendi ja liikumise* juures kirjeldatakse hoiakut ja amplituudi. Käimisel on inimese pea asend analoogselt seisva inimese pea asendiga. Pea liikumise amplituudi märgatakse kui eripära juhul kui see on visuaalselt nähtav näiteks: pea kaldumine sammurütmis - kui perioodiliselt esinevad pea liikumises kõrvalekalded vertikaalsuunas ehk ette, taha, paremale või vasakule; pea pöörlemine perioodiliselt paremale või vasakule küljele; pea võnkumine sammurütmis ehk üheaegne kaldumine ja pööramine teatud suunas, pea nagu ripneks kaela otsas. *Keha asendi* puhul kirjeldatakse keha liikumist. Keha liikumise amplituudi kirjeldatakse selle erisusena, kui see on märgatavalt rõhutatud näiteks: kalle ette või taha; kummarduv kõnnak; küljele kõikumine; pöörded paremale või vasakule; pöörded käte liikumise suunas; keha alaosa liikumine paremale, vasakule, üles või alla. (Lall 2010)

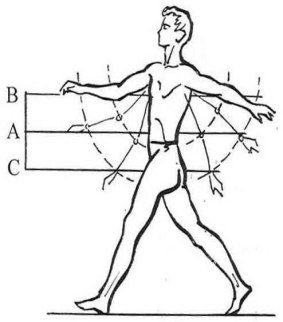

Joonis 6. Käte liikumise haare käimisel
(allikas: Снетков 1998:136)

Käte asendi ja nende liikumise puhul kirjeldatakse liikumise ja asendi hoiakut, liikumise haarde amplituudi, käte “jäikus” keha suhtes. Kirjeldatakse asümmeetrilist erisust nende puudumisel või olemasolul. Käte asend määratakse käte kõverdumise järgi küünarnukist. Keskmise kõverdumisega, tugevalt kõverdunud või sirged. Käte liikumise haarde amplituudi iseloomustab Joonis 6. Keskmine haare on kui käed liiguvad käimisel ette nii, et käelaba tõuseb puusa kõrgusele (A), suur on kui käed liiguvad käimisel ette nii, et käelaba tõuseb rinna kõrgusele (B) ja väike haare on kui käed peaaegu ei liigu ette. Asümmeetrilisus on siis kui vasaku ja parema käe liikumisel erinev haare (näiteks parem käsi liigub keskmise haardega, vasak väiksega); üks käsi liigub, teine on peaaegu liikumatu või üks käsi teeb liikudes ühte tüüpi liigutust, teine käsi teist. Käte liikumise puudumine on kui üks käsi või mõlemad käed ei liigu ja ripuvad jõuetult keha kõrval.

Jooksu tunnuseid kirjeldatakse samuti nagu käimise tunnuseid, kuid seda kasutatakse kriminalistikalise kirjelduse praktikas väga harva. (Lall 2010)

Spetsialistid on seisukohal, et üle viiekümne protsendi vestluses omandavast infost kannavad žestid ja miimika. Nad peegeldavad inimeste emotsioone ja hoiakut tõeselt, sest neil on reflektoorne iseloom. (Tuurand 1999:3)

Meie kõigi kõnet saadavad **žestid**. Mõnel inimesel rohkem ja teisel vähem. Need kas selgitavad ja näitlikustavad või siis rõhutavad kõne sisu ja suurendavad selle väljenduslikkust (näiteks ülestõstetud lahtise, rusikas või väljasirutatud sõrmega käe rütmiline liigutamine kõne sisu rõhutamiseks, kirjeldava eseme suuruse või kuju näitamine kätega, käega löömine). (Lindmäe 1976:273)

Miimika on eelaimuste, tunnete ja mõtete väljendumine näoilmes ja näoliigutustes. See on tingitud miimikalihaste harjumuspärasest liikumisest. Näoilme määratletakse enamasti näo elementide järgi, mis on harjumuspärane antud inimesele, omane talle. *Näoilme* kirjeldamisel tuuakse esile peamised tunnused, mis on iseloomulikud ühele või teisele ilmele, ja täiendavad tunnused, mis vastavad konkreetse ilme olemasolul (naeratus, naer). Seoses sellega, kui ilmneb konkreetne välisilme funktsionaalne element, on vaja rääkida ilmnevatest elementidest: täielik, tunnuste mitmekülgne ilmnemine (väljendusrikas nägu), ühetaoline, mittemidagiütlev nägu (tunnuste esinemise vähesus), tunnuste puudumine. Näoilme kujunemisel on määrav kulmude, silmalaugude, silmamunade liikuvus ja asend. Kuigi need tunnused iseloomustavad silmade piirkonda, ei vaatle me neid iseseisvalt. Nad omavad aga tähtsust näo funktsionaalsete elementide "näoilme" kirjeldamisel. Erinevatel inimestel on miimikalihaste väljenduslikkus erinev. *Miimika* võib kas puududa, olla mõõdukas või eriti ilmekas. Miimika väljendub näiteks kulmude tõstmises, silmade kissitamises või pilgutamises, huulde hammustamises, lauba kortsutamises, nina kirtsutamises ja suu kõverdamises. (Lall 2010)

Suuline kõne on keele kui suhtlemisvahendi kasutamine rääkimisel. Kõne iseloomustavad keel, hääldamisviis (näiteks rõhu väär asetus ja häälikute tahtmatu moonutamine võõrkeele korral) ja keelemurre. Kõnelda võib aeglaselt, keskmise kiirusega või kiiresti. Kõnet mõjutavad inimese haridus, huvid, elukutse ja tegevusala ning see, kellega ta suhtleb (näiteks elukutsele omaste väljenduste ja žargooni kasutamine). Kõne muutub kuuldavaks

hääle kaudu. *Häält* iseloomustatakse isikukirjelduses valjuse ja kõrguse järgi. Hääl on kas nõrk, keskmise valjusega, vali, madal, keskmise kõrgusega või kõrge. *Kõne eritunnusteks* on kõnepuuded, mis esinevad kas häälduspuuetena (näiteks r-i, s-i, k, l-i vale hääldamine ja mõne hääliku väär moodustamine), väljenduspuuetena (kogelemine) või häälepuuetena (hääle kähisemine, kui inimene saab kõnelda ainult sosinal, räägib läbi nina või kurguhäälega). (Lindmäe 1976:273-274)

Käitumise iseärasused ilmnevad suhtlemises teiste inimestega (vestlusel, esinemisel tervitamisel), riiete kandmise viisil, igapäevastes toimingutes ja kalduvustes. Mõni inimene väldib vestluskaaslase pilku, istub tooli serval, koogutab istudes ülakeha või hoiab käsi põlvedel. Püsti seistes või esinemisel ilmneb mõne inimese harjumus hoida ühte või mõlemat kätt taskus või seljal, toetuda kätega lauale või toolileenile, kohendada harjumuslikult lipsu või soengut. Igal inimesel on harjumuspärane tervitamisviis. Riiete kandmise viisis ilmnevateks käitumise iseärasusteks on talvel käia palja peaga või ruumis viibides kanda mütsi. Erinevad on ka mütsi kandmise viisid: silmadel, kuklas, otse, viltu paremal või vasakul küljel. Söömisel võib märgata näiteks pea, kere ja käte isikupärast asendit, noa, kahvli ja lusika kasutamist ning jooginõu hoidmist. Suitsetamisel ilmnevad harjumused suitsetamisvahendite valikus ja nende kasutamises, suitsu süütamises, suitsu või piibu hoidmises suitsetamisel ning suitsu kustutamise viisil. (Lindmäe 1976:274)

1.3.4. Riietuse ja muude esemete tunnused

Lisaks eelnevatele tunnustele kasutatakse isikukirjelduses veel andmeid riietuse ja muude esemete tunnuste kohta. Muudeks esemeteks näiteks kadunuks jäänud isiku, tagaotsitava või tundmatu laiba puhul võivad olla sõrmused, kõrvarõngad, käevõrud, käekellad ja erinevad proteesid. Lisaks nendele on veel asjad mida inimesed kannavad. Näiteks käekott, portfell, vihmavari jms. Nende esemete tunnuseid esitatakse kogumis, mis individualiseerib neid (kuju, suurus, värvus, materjal, parandamisel tekkinud tunnused või muud iseärasused). Andmed riietuse kohta aitavad selgitada kuidas riietus või muu ese mõjutab isiku välistunnuste tajumist. Pikitriibulises või pikas kleidis näib naisterahvas pikema ja saledamana, kõrged kontsad teevad kandja pikemaks. Samas iseloomustab riietus ja muud esemed nende kandja maitset ja harjumusi. (Lindmäe 1976:274-275)

Iga riideeseme kohta kirjeldatakse selle nimetus, firmamärk, materjal, värvus, riidekoe ja värvide muster ning kinniseid (tõmblukk, nööp, haagid). Jalatsite puhul kirjeldatakse nende nimetust, kuju, suurust, värvust ja materjali. Jalatsite puhul on veel oluline millised on kontsa kulumisiseärasused; kas jalatseid on remonditud. (Lindmäe 1998:112)

1.4. Isikukirjelduse kasutamine politsei töös

Politsei töös kasutatakse isikukirjeldust igapäevaselt kuriteo uurimisel ja avastamisel, surnud teadmata isiku identifitseerimisel ning:

a) **teadmata või tundmata isikute tagaotsimisel**, kelleks näiteks võivad olla sündmuskohalt lahkunud kannatanu, sündmuskohalt lahkunud tunnistaja, sündmuskohalt lahkunud tundmatu kurjategija.

b) **teadaolevate isikute tagaotsimisel**, kelleks võivad olla näiteks isikud, kes hoiduvad kõrvale eeluurimisest, kohtust, karistuse kandmisest või on põgenenud kinnipidamisasutusest ehk tagaotsitavad. Isikud, kes on lahkunud elukohast ja ei anna endast märku erinevatel põhjustel.

c) **teadmata kadunud isikute tagaotsimisel,** kelleks võivad olla ka näiteks haiged, vanurid või väikelapsed, kes ei suuda anda teada oma isikuandmeid tingituna ealistest iseärasustest või traumast. (Lall 2010)

Keerukamatel juhtudel identifitseerib isikukirjeldusekspertiis isiku isikukirjeldustunnustest lähtudes. (Lindmäe 1997:130)

Politseileitnant Sergo Eelmäe nõustub Tederi artiklis Naistemaailma kodulehel (2010) esitatud statistikaga, et Eestis kaob umbes 140 inimest aastas, kellest peaaegu kolmkümmend inimest jääb teadmata kadunuks. Täpsemalt statistika on:

139 inimest kadus 2009. aastal, kellest on siiani kadunud 27
133 inimest kadus 2008. aastal, kellest on siiani kadunud 30
145 inimest kadus 2007. aastal, kellest on siiani kadunud 36
141 inimest kadus 2006. aastal, kellest on siiani kadunud 24
162 inimest kadus 2005. aastal, kellest on siiani kadunud 25

Eelmäe kinnitab ka, et väide, et politseile võib isiku kadumisest teada anda alles peale kindla aja möödumist on vale. Politsei poole tuleks pöörduda koheselt kui on tekkinud kahtlus, et isik on teadmata kadunud. (Teder 2010)

Ekspolitseinik Aare Rüütel kirjutab (2010), et Eesti Politsei kodulehe andmetel on Eestis ajavahemikul aasta 2000 kuni 11. august 2009 teadmata kadunuid kokku 197 inimest. Tema väitel on aga see number tegelikkuses hulga suurem, sest Tallinnas Liiva kalmistul on alates 2000 aastast maetud üle 800 tuvastamata mehe ja naise surnukeha, kes on leitud Tallinnast või Harjumaalt.

26. märts 2011 aasta seisuga oli Eestis teadmata kadunud isikuid viiskümmend, kõigi nende fotod ja isikukirjeldused on edastatud meediakanalitele ja on üleval Politsei- ja Piirivalveameti kodulehel (2011). Põhjuseid, miks inimesed kaovad on palju. Haiged, vanurid või lapsed, kes ei suuda teatada enda isikuandmeid eksivad või ei suuda oma tervisliku seisundi tõttu koju või raviasutusse naasta. Teadmata kadunud isikute seas on tapetuid, kelle laibad on olnud peidetud; uppunud. Nende seas on õnnetuste ohvreid; inimesi, kes on läinud välismaale ja ei ole seda lähedastele teada andnud või inimesi, kes ei soovi; et neid leitaks. Kui teadmata kadunud isikul on lähedasi, kes märkasid tema kadumist, siis üldjuhul on kadunust olemas fotod ja omaste käest saadud piisavalt hea isikukirjeldus ja viimased teavad hästi kadunud isiku erilisi tunnuseid ja harjumusi. Hoopis väljakutsuvam on aga kirjeldada sündmuskohalt lahkunud tundmatut kurjategijat, kannatanut või kaastunnistajat. Neid isikuid reeglina tunnistajad isiklikult ei tunne. Sellistel juhtudel on hädavajalik, et politseinikud, kes küsitlevad tunnistajaid, oleksid piisavalt teadlikud kuidas küsitleda ja mida küsida. Sündmuskohad ja sündmused on erinevad ning alati tuleb arvestada ka nende eripära - näiteks kas sündmus oli ettekavatsetud või spontaanne.

A. Liit (1921:158) ütleb oma õpikus, et peetaks meeles, et inimeste keha küljes on vähe seesugust, mida ei saa muuta ning reegliks on muutunud kaks tõsiasja: *algaja* või oskamatu kelm saadab kuriteo toime muutmata välimusega, aga põgeneb kuriteopaigast muudetud välimusega. O*skaja* kurjategija muudab oma välimust enne kuritegu ja jätkab pärast seda oma loomuliku välimusega. Viimane teeb targemini, kuna ta peab olema maskeeritud lühemat aega.

2. POLITSEI POOLT MEEDIAS AVALDATUD ISIKUKIRJELDUSED

2.1. Isikukirjeldused tagaotsitavatest

Siin peatükis välja otsitud kuulutused pärinevad Politsei- ja Piirivalve koduleheküljelt seisuga 26.3.2011

MEELIS RIHE (kuulutus 1)

Lõuna Prefektuur palub abi Meelis RIHE (sünd. 1970) asukoha kindlakstegemisel. Meelis Rihe tulistas 1999. aasta oktoobris pähe isikut, kes oli kriminaalmenetluses olulisi tunnistusi andnud. Kohus mõistis Rihe süüdi tapmiskatses ja karistas teda üheksa aastase vangistusega. Tõenäoliselt Eestist lahkunud juba 2002 aastal. Meelis Rihe on ca 165 cm pikk, tal on tumedad juuksed ning reiel operatsiooniarm. (vt lisa 2. foto 1)

ANDREI IVANOV (kuulutus 2)

Põhja Prefektuur palub abi Andrei IVANOV (sünd. 1965) asukoha kindlakstegemisel. Varem kolmel korral kriminaalkorras karistatud Andrei Ivanov on tagaotsitav kahtlustatavana mõrvas ning raske tervisekahjustuse tekitamises. Tagaotsitav lahkus Eestist 2002. aasta mais Venemaale, aga võib aeg-ajalt külastada Eestit. Andrei Ivanov on ca 170 cm pikk, iseloomult väga kergesti ärrituv, tal on paremale õlale tätoveeritud kass mütsi või kaabuga. (vt lisa 2. foto 2)

JURI HAN (kuulutus 3)

Ida Prefektuur palub abi Juri HAN (sünd. 1972) asukoha kindlakstegemisel. Juri Han on tagaotsitav kahtlustatavana seksuaalkuritegudes ja röövimises. Viimastel andmetel võib tagaotsitav viibida Hollandis. (vt lisa 2. foto 3)

ARMEN OGANESJAN (kuulutus 4)

Ida Prefektuur palub abi Armen OGANESJAN (sünd. 1964) asukoha kindlakstegemisel. Armen Oganesjan on kahtlustatav tahtlikus tapmises. (vt lisa 1. foto 4)

AFRAIL ALIJEV (kuulutus 5)

Politsei- ja Piirivalveamet palub abi Afrail ALIJEV (sünd. 1942) asukoha kindlakstegemisel. Afrail Alijev on kahtlustatav 2001 aastal toime pandud tahtlikus tapmises. (lisa 2. foto 5)

2.2. Isikukirjeldused teadmata kadunud isikutest

Siin peatükis välja otsitud kuulutused pärinevad Politsei- ja Piirivalve koduleheküljelt seisuga 26.3.2011

SIIM VELLAMÄE (kuulutus 6)

Lõuna Prefektuuri Jõgeva politseijaoskond palub abi Siim VELLAMÄE asukoha kindlakstegemisel. Siim on umbes 178 cm pikk, keskmise kehaehituse, heledate lühikeste juustega, vasak silm vaatab kõõrdi. Viimati oli tal seljas kevadine tumedat värvi jope, sinised teksad jalas musta värvi saapad, peas musta värvi suusamüts. Võib ringi liikuda Tallinna linnas. (lisa 2. foto 6)

ALINA GARANKOVA (kuulutus 7)

Põhja Prefektuur palub abi 15-aastase Alina GARANKOVA asukoha kindlakstegemisel. Tütarlaps lahkus 29. novembri õhtul oma elukohast Tallinnas Läänemere teel ning ei ole käesoleva hetkeni koju tagasi tulnud. Alina on 164 cm pikk, keskmise kehaehitusega, pikkade blondide juustega ning siniste silmadega. Kodust lahkudes oli neiul seljas valge jope, jalas mustad püksid ja mustad saapad. Alina räägib vene ja eesti keelt ning võib liikuda Tallinna ja Rakvere piirkonnas. (lisa 2. foto 7)

TÕNU KÜTT (kuulutus 8)

Lõuna Prefektuur palub abi Tõnu KÜTT (sünd. 1939) asukoha kindlakstegemisel. Tõnu Kütt'i nähti viimati Võru maakonnas, Mõniste vallas, Saru külas 29. oktoobril 2010 Tundemärgid:175-180 cm pikk, tugeva kehaehitusega, hallisegused juuksed. Kaduma jäämisel oli seljas tumesinist värvi fliis, peas musta värvi nokaga müts ja jalas võisid olla kummikud. (lisa 2. foto 8)

MARIA MARTSINJAN (kuulutus 9)

Ida Prefektuur palub abi Maria MARTSINJAN (sünd. 1937) asukoha kindlakstegemisel. Maria Martsinjan lahkus oma elukohast Kohtla-Järvel10.05.2010 ning tema asukoht on peale seda teadmata. Tundemärgid: Pikkus 160 cm, kõhna kehaehitusega, lühikeste juustega. (lisa 2. foto 9)

REIN SAAREJÕE (kuulutus 10)

Lõuna Prefektuuri Tartu kriminaaltalitus palub abi Rein SAAREJÕE (sünd. 1963) asukoha kindlakstegemisel. Rein Saarejõe jäi teadmata kadunuks jaanuarist 2010 Tundemärgid: Keskmist kasvu, jässaka kehaehitusega. (lisa 2. foto 10)

MONIKA PAJU (kuulutus 11)

Lääne Prefektuuri Kuressaare politseijaoskond palub abi MONIKA PAJU (sünd. 1982) asukoha kindlakstegemisel. Monika Paju lahkus oma elukohast Saare maakonnast Kaarma vallast Aste alevikust 18.06.2009.a hommikul kella 10:30 paiku teadmata suunas. Monika Paju on umbes 170 cm pikk, õlgadeni ulatuvate tumedate laineliste juustega. Paremas kulmus neet. Seljas võis olla tume tagi punase ja valge triibuga. Jalas võis kanda tumedaid teksapükse ja punaseid tosse. Emakeel eesti Valdab vabalt saksa keelt. (lisa 2. foto 11)

RICHARD KEBAL (kuulutus 12)

Ida Prefektuuri Narva kriminaaltalitus palub abi Richard KEBAL (sünd. 1969) asukoha kindlakstegemisel. Richard Kebalit nähti viimati 18.07.2007 Viljandi bussijaamas, kui ta pidi sõitma Tallinnasse. Kasv 182cm, keskmise kehaehitusega. Heledamate lühikeste juustega. Paremal õlal tätoveering-nägu, vasakul õlal arm, samuti peas väikesed armid. Seljas olid sinised dressid, jopel pealiskiri „TOYOTA", jalas tumehallid botased, kaasas tume nahast seljakott. (lisa 2. foto 12)

KAIDO PAJUVÄLI (kuulutus 13)

Lõuna Prefektuuri Jõgeva politseijaoskond palub abi KAIDO PAJUVÄLI (1963) asukoha kindlakstegemisel. Kaido Pajuväli lahkus 29.12.2005 oma elukohast Põltsamaa linn Käo 6 teadmata suunas. Kaido Pajuväli on 174 cm pikk, tugeva kehaehitusega, pruunide õhukeste juustega, sinised silmad, kannab vuntse, vasaku käe nimetissõrme ots puudub (küüne osa), vasakul käelabal tätoveering 8sinakat värvi pistoda kujutis) kaelas kandis jämedat kuldketti, seljas rohekat värvi eest lukuga pikem impregneerriidest jope, must särk, jalas kilest musta värvi dressipüksid külgedel valged triibud, jalas nr 42 tossud Merell, kaasa rahakott koos pangakaartidega ja Soome autojuhiload. (lisa 2. foto 13)

MARIS JÄRV (kuulutus 14)

Lääne Prefektuuri Pärnu kriminaaltalitus palub abi Maris JÄRV (sünd. 1988) asukoha kindlakstegemisel. Maris Järv jäi teadmata kadunuks 24.06.2007 Pärnu naisterannast, kus ta jaaniöö pidustustel oli eraldunud oma sõpradest. Tundemärgid: Pikkus 162-163cm, kaal 48kg, pikad tumedad juuksed. Seljas oli pruunikas-roheline jakk, hele pluus, jalas teksad. (lisa 2. foto 14)

ÜLLA MÄSAK (kuulutus 15)

Ülla Mäsak lahkus oma elukohast Paides 03.-04.02.2007 Seljas oli lillakas pullover, hallikas kapuutsiga mantel, tumesinised teksad ja mustad pööratud nahast pikemad saapad. (lisa 2. foto 15)

OLEG ANDREEV (kuulutus 16)

Lääne Prefektuuri Rapla kriminaaltalitus palub abi OLEG ANDREEV (sünd. 1939) asukoha kindlakstegemisel. Oleg Andreevit nähti seni teadaolevatel andmetel viimati 2009 aasta detsembris Raplamaal Kohila vallas Viliveres. (lisa 2. foto 16)

VÄINO PASTAK (kuulutus 17)

Lõuna Prefektuuri Tartu kriminaaltalitus palub abi Väino PASTAK (sünd. 1945) asukoha kindlakstegemisel. Väino Pastak on teadmata kadunud alates jaanuarist 2009. (lisa 2. foto 17)

EVALD LAKOVITS (kuulutus 18)

Lõuna Prefektuuri Valga politseijaoskond palub abi EVALD LAKOVITS i (sünd. 1957) asukoha kindlakstegemisel. Valga maakonnas Palupera vallas Nõuni külas asuvas vagunelamus toimunud põlengu tagajärjel jäi kadunuks Evald Lakovitš, kelle asukoht on alates 17.02.2008.a teadmata. Evald Lakovitš on umbes 180 cm pikk, kõhna kehaehituse, pruunide silmade ja halli värvi habemega. Seljas oli rohekaspruuni värvi jope, jalas teksapüksid. (lisa 2. foto 18)

GEAR MATTIESEN (kuulutus 19)

Lääne Prefektuur palub abi Gear MATTIESEN (sünd. 1981) asukoha kindlakstegemisel. Gear Mattiesenit nähti viimati 07.10.2010 südaöö ja kella 02:00 vahelisel ajal Pärnu kesklinnas Rüütli tänaval Gran Prix kasiino ees. Tundemärgid: 180-190 cm pikk väga kõhna kehaehitusega. Mehel on lühike siilisoeng ja tumedad juuksed, kannab tumedat kitsehabet. Seljas oli tal musta värvi lukkudega lühike nahktagi, selle all tume kapuutsiga pusa, jalas tumesinised teksapüksid. Kõndides hoiab tavaliselt kapuutsi peas, suitsetab piipu või sigarette. (lisa 2. foto 19)

2.3. Isikukirjeldus otsitavast tundmatust isikust

OTSITAV TUNDMATU KURJATEGIJA (kuulutus 20)

23.11.2009 hommikul veidi enne kella kaheksat ründas tundmatu mees Tallinnas Snelli tiigi juures kahte naist, pekstes neid kurikaga. Politsei andmetel on kurjategija 180-185cm pikk 20-25 aastane mees, kes on kõhna kehaehitusega, veidi tõmmu naha ning tumedate juustega. Ta võib kanda valget nokamütsi ja tumedat jopet. (Eesti Päevaleht 23.11.2009)

Kurjategija üldkirjeldus ei ole oluliselt muutunud. Politsei andmetel on tegemist 25-35aastase ning 180-185cm pika mehega. Kunstniku joonistusel kujutatud mehe näojooned erinevad aga märgatavalt senisest fotorobotist. Tegemist on erinevate inimeste ütluste põhjal koostatud piltidega ning politseil on alust arvata, et uus joonistus on tegeliku mõrvari näole tunduvalt sarnasem. Politsei juhib tähelepanu asjaolule, et mees kandis valget nokamütsi, mis võiks olla meeldejäävamaid detaile aitamaks meenutada, kus ja millal taolist meest nähti. (Eesti Päevaleht 2.12.2009) (lisa 2. foto 20 - 22)

3. ANALÜÜS, JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD

Autori lõputöö uuringu meetodid on analüüs ja küsitlus. **Uuringu eesmärk** on saada vastus tõstatatud probleemile: kas politsei poolt meedias esitatavad isikukirjeldused on piisavad ning vastavuses kriminalistikalise isikukirjeldamise reeglitega? Lähtudes kirjandusliku ülevaate punktis 1.3. kirjeldatud kriminalistikalise isikukirjelduse reeglitest ja tunnustest, koostas autor kuulutuste analüüsiks koondtabeli, kus hinnatakse iga meediakuulutuse vastavust 27 isikukirjelduse kriteeriumile. Asjaolude erinevusi arvestades ja adekvaatsema ülevaate saamiseks on kuulutuste analüüsid jaotatud kolme alapunkti: tagaotsitavad, teadmata kadunud isikud ja otsitavad tundmatud isikud.

3.1. Analüüs meedias esitatud tagaotsitavate kirjelduste kohta

Selles peatükis uurib autor Eesti Politsei poolt meedias avaldatud isikukirjeldusi tagaotsitavatest. Kokku on analüüsitud viit kuulutust, kõik antud isikud panid toime kuriteo. Tulemused allolevas tabelis 1.

Tabel 1. Analüüs tagaotsitavate kirjelduste kohta

	Kirjelduse kriteerium /Kuulutuse nr	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	
1	Viimane teadaolev või arvatav asukoht	x	x	x			3
2	Sugu						0
3	Rahvus						0
4	Vanus	x	x	x	x	x	5
5	Kasv	x	x				2
6	Kehaehitus						0
7	Täidlus						0
8	Jalatsi suurus						0
9	Riiete suurus						0
10	Juuste värv	x					1
11	Juuste pikkus						0
12	Juuste tihedus						0
13	Juuksepiiri kuju						0
14	Nägu						0
15	Laup						0
16	Silmad						0
17	Põsed						0
18	Nina						0
19	Huuled						0
20	Hambad						0
21	Lõug						0
22	Vuntsid, habe						0
23	Kael						0
24	Eritunnused	x	x				2

25	Riietuse kirjeldus						0
26	Funktsionaalsed eritunnused						
27	Psühholoogiline kirjeldus		x				1
	Kirjeldatud kriteeriumite kogus	*5*	*5*	*2*	*1*	*1*	
	Protsentuaalselt kirjeldatud	*18,52%*	*18,52%*	*7,41%*	*3,70%*	*3,70%*	

Kõigis kuulutustes on välja toodud isikute sünniaasta, mis on autori arvamusel õigustatud, sest see tagab adekvaatsema vanuse informatsiooni kui vanus. Kolmel kuulutusel on teada antud arvatav asukoht või võimalik liikumine riikide vahel. Kahel tagaotsitaval on olemas eritunnused, milleks on operatsiooni arm ja tätoveering. Vaid ühel kuulutusel on välja toodud psühholoogiline kirjeldus ehk kergesti ärrituv iseloom. Kahes kuulutuses on välja toodud isikute pikkused ja ühel on pikkus olemas fotol - see on puudulik tulemus, sest kasvõi ligikaudsed pikkused peavad teada tagaotsitavatel olema esitatud, pikkust ei saa kirjeldada ka lisatud foto. Kindlasti ei ole eesmärgikindlad kuulutused number neli ja viis, kus on lisaks fotole välja toodud vaid isiku sünniaasta ja milline kuritegu toime pandi.

Täielikult puudub informatsioon üldtunnuste kohta nagu sugu ja rahvus. Eesti Politsei peab arvestama ja mõtlema globaalsemalt, sest rahvusvaheliselt võib sama eesnimi esineda mõlema soo esindajal. Eestis viibiv või elav võõramaalane, kes kuuleb kuulutust, ei suuda tihti nime järgi sugu ise määrata (näiteks Eestis kasutusel olev naisterahva nimi KAI on Rootsi Kuningriigis kasutusel ka meestel KAI või KAY). Lisaks ei ole tänapäeval enam kergesti eristav kas nimesid nagu: Herdi, Keit, Kris kasutatakse mees- või naissoo puhul, rääkimata väga harva esinevatest nimedest. Samamoodi rahvuslik kuuluvus või rahvuslikud välistunnused peaksid olema lisatud. Ühele rahvusele omane nimi ei pruugi alati tähendada, et isik on sellest rahvusest ja ei saa eeldada, et ta räägib selle rahvuse keelt. Elanikkond ei saa olla tagaotsitava suhtes piisavalt tähelepanelik kui ei tea, mis keeles viimane kõneleb. Täielikult puudub ka informatsioon isikute talituslike ehk funktsionaalsete tunnuste kohta - fotol jäädvustatut saab maskeerida. Avalikkuse tähelepanu tuleks pöörata tagaotsitava kõnnakule ja rühile ning olemasolu korral isikupärastele žestidele, miimikale. Ennekõike tuleks välja tuua isikupärane informatsioon. Eriti tähtis on see tagaotsitavate kurjategijate puhul, et tagada avalikkuse tähelepanelikkus eelkõige nende endi turvalisuse huvides. Kokkuvõtvalt on märgata, et tagaotsitavate puhul jääb Eesti Politsei liialt lootma avaldatud fotode peale.

3.2. Analüüs meedias esitatud teadmata kadunud isikute kirjelduste kohta

Võrreldes erineva valdkonna kuulutusi, siis teadmata kadunud isikute kohta on kuulutustes kõige enam informatsiooni nagu näha allolevas tabelis 2.

Tabel 2. Analüüs teadmata kadunud isikute kirjelduste kohta

	Kirjelduse kriteerium /Kuulutuse nr	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*		
1	Viimane teadaolev või arvatav asukoht	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X			X	*11*	78.57%
2	Sugu															*0*	0.00%
3	Rahvus															*0*	0.00%
4	Vanus		X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	*12*	85.71%
5	Kasv	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X	X	*11*	78.57%
6	Kehaehitus	X	X	X	X	X		X	X					X	X	*9*	64.29%
7	Täidlus															*0*	0.00%
8	Jalatsi suurus								X							*1*	7.14%
9	Riiete suurus															*0*	0.00%
10	Juuste värv	X	X	X			X	X	X	X					X	*8*	57.14%
11	Juuste pikkus	X	x		X		X	X		X					X	*7*	50.00%
12	Juuste tihedus								X							*1*	7.14%
13	Juuksepiiri kuju						X									*1*	7.14%
14	Nägu															*0*	0.00%
15	Laup															*0*	0.00%
16	Silmad	X	X						X					X		*4*	28.57%
17	Põsed															*0*	0.00%
18	Nina															*0*	0.00%
19	Huuled															*0*	0.00%
20	Hambad															*0*	0.00%
21	Lõug															*0*	0.00%
22	Vuntsid, habe								X					X	X	*3*	21.43%
23	Kael															*0*	0.00%
24	Eritunnused	X					X	X	X						X	*5*	35.71%
25	Riietuse kirjeldus	X	X	X			X	X	X	X	X			X	X	*10*	71.43%
26	Funktsionaalsed eritunnused															*0*	0.00%
27	Psühholoogiline kirjeldus															*0*	0.00%
	Kirjeldatud kriteeriumite kogus	*8*	*8*	*6*	*5*	*3*	*8*	*8*	*11*	*6*	*2*	*2*	*1*	*6*	*9*		
	Protsentuaalselt kirjeldatud	*30%*	*30%*	*22%*	*19%*	*11%*	*30%*	*30%*	*41%*	*22%*	*7%*	*7%*	*4%*	*22%*	*33%*		

Põhjalikuma informatsiooni olemasolu on mõistetav, sest lähedased soovivad kadunud isikut leida tulemuslikult ning avaldavad viimase kohta kõik vajaliku. Iseasi on, kuidas politsei seda meedia kuulutustes avaldab. Ülaltoodud tabel 2 kirjeldab ülevaatlikult, et nendes kuulutustes esineb puudusi. Kõigis kuulutustes puudub info soo ja rahvuse kohta. Viimased aitavad otsingutele kaasa, millele viitas ka eelnev alapeatükk. Tabelist selgub, et ei ole ka kirjeldatud isiku funktsionaalseid ega psühholoogilisi tunnuseid. Antud tunnused on kindlasti märgatavamal või vähem märgatavamal viisil kõigil olemas, kuid ei ole edasiantavad foto kaudu. Valitud neljateistkümnest kuulutusest kaheteistkümnes on olemas andmed isiku vanuse kohta ja seda sünniaasta näol, mis on positiivne. Enamustes on välja toodud koht, kus isikut viimati nähti, andmed tema kasvu kohta ning kirjeldatud isiku

riietust. Mõnes kuulutuses on riietuse kirjeldus puudulikum, teises põhjalikum. Puudulik riietuse kirjeldamine esineb kui ei ole kirjeldatud esemete värvust või näiteks üleriiete puhul (jope, mantel, kasukas) nende pikkust. Eritunnused nagu sõrmeotsa puudumine, neet kulmus, tätoveering, kõõrdsilmsus on kirjeldatud viies kuulutuses. Kehaehitust on kirjeldatud üheksal juhul ehk analüüsitavatest kuulutustest 64,29 protsendil. Kaheksas kuulutuses on välja toodud juuste värv ja seitsmes kuulutuses nende pikkus. Vaid neljal juhul on välja toodud andmed silmade kohta, kuigi need on olemas kõigil ja ühed kõige meeldejäävamad detailid isikuga kokkupuutel. Samuti on kõigile omaste elementide nagu juuste tiheduse, kuju ning jalatsi numbri kohta andmed vaid ühes kuulutuses. Vuntside ja habeme kohta on andmeid kolmel juhul ehk kõikide isikute puhul, kellel need on fotol jäädvustatud.

3.3. Analüüs meedias esitatud otsitava tundmatu isiku kirjelduste kohta

Kuna hetkel ei ole Eesti Politsei poolt teada antud ühtegi otsitavat tundmatut isikut, siis valis autor antud alapunkti kurikuulsa "kurikamõrvari" juhtumi. Analüüsida saab esmast ja hiljem täiendatud fotoroboti ning esitatud isikukirjeldusega kuulutuste sisu ning Eesti Politsei tegevust. Esimese kuulutuse sisu ja fotorobot koostati pealtnägija vabajutustus - isikukirjelduse alusel (vaata lisa 2, foto 20). Politsei edastas meediale kunstniku poolt koostatud fotoroboti ja kirjelduse, kus oli välja toodud ligikaudne pikkus, arvatav vanus, kehaehitus, naha ja juustevärvus ning riietus. Eritunnusena toodi välja võimalik valge nokamütsi kandmine. Teine täiendatud fotoroboti pilt ja isikukirjeldus esitati avalikkusele umbes kümne päeva pärast (vt Lisa 2, foto 21). Isikukirjelduses täpsustati arvatavat vanust, kinnitati, et tegemist on pikka kasvu mehega ja politsei juhtis tähelepanu eritunnusele - meeldejäävaimale detailile, et mees kandis valget nokamütsi.

Tabel 3 Analüüs "kurikamõrvari" isikukirjelduse kohta

	Kirjelduse kriteerium /Kuulutuse nr	*20*
1	Viimane teadaolev või arvatav asukoht	
2	Sugu	x
3	Rahvus	
4	Vanus	X
5	Kasv	X
6	Kehaehitus	x
7	Täidlus	x
8	Jalatsi suurus	
9	Riiete suurus	
10	Juuste värv	X

11	Juuste pikkus	
12	Juuste tihedus	
13	Juuksepiiri kuju	
14	Nägu	
15	Laup	
16	Silmad	
17	Põsed	
18	Nina	
19	Huuled	
20	Hambad	
21	Lõug	
22	Vuntsid, habe	
23	Kael	
24	Eritunnused	
25	Riietuse kirjeldus	x
26	Funktsionaalsed eritunnused	
27	Psühholoogiline kirjeldus	

Analüüsides fotoroboti pilte, on märgatav, et pealtnägijal on meeles olnud ka suured või siis silmatorkavalt meeldejäävad silmad ning piklik näo kuju. Avalikkus ei saanud teada täpsemalt tundmatu kurjategija funktsionaalseid tunnuseid: liigutused, jooksu või kõnnaku omapära, mille alusel oleks varem võinud rahvust eeldada. Laiem üldsus tundis end ebaturvaliselt ja õhus oli mitmeid küsimusi. Kas Eesti Politsei poolt jäi mingi info edastamata? „Kurikamõrvari“ kohta avaldatud isikukirjelduste kohta kommenteeris pika töökogemusega politseijuht Kalle Klandorf, et ta soovitab Politsei prokuratuuril inimestele rohkem rääkida, kuidas käib kurjategija tabamine. Tema arvates ei soovi prokuratuur vahel inimestega dialoogi pidada. (Eesti Päevaleht 28.11.2009)

Võrreldes tabatud isiku tegelikku välimust (vt lisa 2, foto 22) koostatud fotorobotitega on autori arvates sarnasust märgata. Tumedamad silmad, tumedamad kulmud, täidlasemad huuled ja "kolmepäevane" habe on nii päris fotol kui hilisemalt fotorobotil olemas, aga puudus politsei poolt edastatud isikukirjeldusest. Antud detailid pidid olema pealtnägijale meeldejäävad, sest fotoroboti pildil olid need olemas. Seega oleks pidanud isikukirjelduses samuti nimetatud detailidele tähelepanu juhtima.

3.4. Eesti Politseis tagaotsitavate ja teadmata kadunud isikute dokumenteerimine ja kuulutuste esitamine meediasse

Teise uuringu meetodi raames küsitles autor kuidas Eesti Politseis tagaotsitavate ja teadmata kadunuks jäänud inimeste andmed dokumenteeritakse ning kuidas koostatakse

isikukirjeldustega meediakuulutused. Lääne, Põhja ja Ida prefektuuridele saadeti järgmised küsimused elektronposti teel:

a) kui inimene tuleb politseisse teatama isiku kadunuks jäämisest, kas on kasutusel mingi kindel vorm, mida täidetakse või pannakse info kirja vabas vormis?
b) samalaadne küsimus kui politsei avaldab tagaotsimiskuulutuse meedias nii teada oleva kui ka teadmata tagaotsitava kohta, kas on olemas kindel vorm või kirjeldus tehakse vabas vormis?
c) Juhul, kui kasutusel on kindel isikukirjelduse vorm, palun saata näidis minu meiliaadressile
d) kas on saata mõni näide hetkel tundmatu tagaotsitava isiku kohta?

Vastuseks saatis Ida prefektuur „Isiku teadmata kadumise avalduse“ (vt lisa 3) ja autori teisele küsimusele vastas, et tagaotsitava kuulutus meediasse esitamiseks koostatakse vabas vormis. Lääne prokuratuur soovitas pöörduda politseileitnant Sergo Eelmäe poole, kes reguleerib antud valdkonda üle Eesti. Kahjuks Politsei- ja Piirivalve kodulehe andmetel on hr Eelmäe teenistussuhe ajutiselt peatatud 01.04.-10.04.2011 nii, et autoril ei õnnestunud temaga lõputöö koostamise raames kontakteeruda. Põhja prefektuur saatis vastuseks neljalehelise kasutusel oleva väga põhjaliku „Avalduse protokolli isiku teadmata kadumise kohta“ (vt lisa 4). Eesti Politseist saadetud vormide analüüsimiseks ja võrdlemiseks hindas autor neid samade kriteeriumite alusel, mida kasutas meediakuulutuste korral. Ülevaatlikud tulemused tabelis 4.

Tabel 4. Analüüs Eesti Politseis kasutatavate vormide kohta

Kirjelduse kriteerium /Politseis kasutatavad vormid		*1**	*2***
1	Viimane teadaolev või arvatav asukoht	x	x
2	Sugu	x	x
3	Rahvus	x	x
4	Vanus	x	x
5	Kasv	x	x
6	Kehaehitus	x	x
7	Täidlus	x	x
8	Jalatsi suurus		x
9	Riiete suurus		x
10	Juuste värv	x	x
11	Juuste pikkus		x
12	Juuste tihedus		x
13	Juuksepiiri kuju		x
14	Nägu		x
15	Laup		x
16	Silmad	x	x

17	Põsed		x
18	Nina		x
19	Huuled		x
20	Hambad		x
21	Lõug		x
22	Vuntsid, habe		x
23	Kael		x
24	Eritunnused	x	x
25	Riietuse kirjeldus	x	x
26	Funktsionaalsed eritunnused		
27	Psühholoogiline kirjeldus	x	x
	Kirjeldatud kriteeriumite kogus	*12*	*26*
	Protsentuaalselt kirjeldatud	*44%*	*96%*

* *Isiku teadmata kadumise vorm, mida kasutab Ida prefektuur*

** *Avalduse protokoll isiku teadmata kadumise kohta, mida kasutab Põhja prefektuur*

3.5. Järeldused ja ettepanekud

Autor seadis oma lõputööle probleemi: **Kas politsei poolt meedias esitatavad isikukirjeldused on piisavad ja vastavuses kriminalistikalise isikukirjeldamise reeglitega?** Uuringu tulemuste põhjal on üldkokkuvõttes autori vastus küsimusele "EI". Liialt loodetakse näo fotole, enamuses jäetakse kirjeldamata isiku funktsionaalsed ja psühholoogilised tunnused, tihti ei kirjeldata üldtunnuseid nagu sugu ja rahvus, sest neid peetakse iseenesest arusaadavateks. Alapunktides 3.1. kuni 3.3. on esitatud meediakuulutuste täpsem analüüs. Peamised puudused on kokkuvõtlikult veel kord välja toodud järgnevalt. **Peamised puudused meedias esitatud tagaotsitavate kirjelduses on**: vähene informatsioon üldtunnuste kohta, puudulik viide inimeste pikkusele, psühholoogiliste ja funktsionaalsete tunnuste mitte välja toomine. **Peamised puudused meedias esitatud teadmata kadunud isikute kirjelduses on**: kõigis kuulutustes puudub info soo ja rahvuse kohta; ei ole kirjeldatud isiku funktsionaalseid ega psühholoogilisi tunnuseid, mis kindlasti on märgatavamal või vähem märgatavamal viisil kõigil olemas kuid ei ole edasiantavad foto kaudu; vaid neljal juhul on välja toodud andmed silmade kohta kuigi need on olemas kõigil ja ühed kõige meeldejäävaimad detailid isiku kohtamisel. **Peamised puudused meedias esitatud otsitava tundmatu isiku kirjelduses** põhinevad fotoroboti piltide analüüsis. Pealtnägijal on meeles olnud tundmatu suured või siis silmatorkavalt meeldejäävad silmad ja piklik nägu. Avalikkus ei saanud teada täpsemalt otsitava isiku funktsionaalseid tunnuseid: liigutuste, jooksu või kõnnaku omapära, mille alusel oleks varem võinud rahvuse eeldada.

Kuna politsei poolt esitatavad tagaotsitavate ja teadmata kadunud isikute kuulutused ei sisalda piisavalt isikukirjelduslikke andmeid ega ole vastavuses kriminalistikalise isikukirjeldamise reeglitega, siis uuris autor peatükis 3.4. kuidas antud andmed liiguvad Eesti Politseis. Ida prefektuurist sai teada, et tagaotsitava või teadmata kadunud isiku kohta teeb politseinik meediakuulutuse vabas vormis. Autori **esimene järeldus on**, et isikukirjelduse meediakuulutused koostatakse vaid politseiniku pädevuse, kogemuste ja motiveerituse põhjal.

Peatükis 3.4.(Eesti Politseis tagaotsitavate ja teadmata kadunud isikute dokumenteerimine ja kuulutuste esitamine meediasse) analüüsis autor Eesti Politseis kasutatavaid avalduse vorme teadmata kadunud isikute otsimiseks. Tabelis 4 tuuakse välja tulemused ja sellest teeb autor **teise järelduse**, et Eesti Politseis on olemas väga põhjalik teadmata kadunud isiku kirjelduse vorm, aga seda ei kasutata üle-eestiliselt. Autori hinnangul ainus puudus sel vormil oli, et ei küsita infot isikule omapäraste funktsionaalsete tunnuste kohta nagu: kõnnak, rüht žestid ja miimika. Viimaseid tunnuseid ei anna edasi ükski foto, aga need on isikule ainuomased, neid ei saa varjata ega maskeerida. Siit **esimene ettepanek** lisada „Avalduse protokoll isiku teadmata kadumise kohta“ IV Iseloomulikud tunnused peatükki kaks küsimust:

a) iseloomustada funktsionaalsed tunnuseid: kõnnakut ja rühti (sulgudesse suunavad võimalused)
b) kas isikul on eripärased žestid või miimika (sulgudes suunavad võimalused).

Teine ettepanek on koostada meediakuulutuse koostamise juhend. Kindla vormi väljatöötamine ei ole otstarbekas, sest meedia toimetajal peab olema võimalus edastada teksti terviklikult ja muutmatult ehk kopeerida. Meediasse edastavas teadmata kadunud isiku või tagaotsitava isikukirjelduses peavad andmete olemasolu korral alati olema lisatud:

a) foto
b) isiku soo-, vanuse- (soovitavalt sünniaasta, et andmed säiliks adekvaatsena) ja rahvustunnused ning olemasolul nende eritunnused
c) kehaehituslikud tunnused ning olemasolul nende eritunnused
d) funktsionaalsed tunnused ning olemasolul nende eritunnused
e) riietuse ja muude esemete tunnuseid ning olemasolul nende eritunnused
f) viimane teadaolev või arvatav asukoht või liikumissuund
g) olemasolul psühholoogilised eritunnused
h) muud isikule omased eritunnused.

Otsitava tundmatu isiku andmed kogutakse vabakirjelduse alusel ja koostatakse fotorobot. Meediakuulutus ei saa sisaldada samaväärset informatsiooni kui teadaoleva isiku korral, aga see peaks olema kindlasti põhjalikum kui Eestis aset leidnud "kurikamõrvari" juhtumi ajal. Antud juhul oli näiteks fotorobotil selgesti eristatav, kuid vabas vormis kirjeldusest puudus info silmade, kulmude ja näokuju kohta. Tundmatu kurjategija andmete kogumisel peab politseinik tunnistaja küsitlemisel pöörama tähelepanu ja proovima saada infot funktsionaalsete tunnuste kohta. Pealtnägija või kannatanu võib mäletada mõnd kõnnaku, rühi, liigutuste, miimika või žestide omapära, millest on isiku leidmisel ja tuvastamisel suur abi.

Kolmandaks järeldab autor, et Eesti Politsei ja sellest tulenevalt ka avalikkus ei ole piisavalt teadlik või ei teadvusta tundmatu otsitava isiku kirjeldamisel funktsionaalsete tunnuste või funktsionaalsete eritunnuste vajalikkust. Antud lõputöö uuringu alusel on autor aru saanud, et meedia kaudu tagaotsitavate või teadmata kadunud isikute otsimisel loodab Eesti Politsei peamiselt olemasolevale näo fotole. Tagaotsitavad või end teadlikult varjavad isikud proovivad üldjuhul varjata enda nägu, toonida juukseid, muuta soengut ehk muuta kõike seda, mida edastab foto. Kõnnaku, rühi, miimika või žestide eripära aga ei saa isik niivõrd põhjalikult muuta. Ta saab neid teadlikult ja lühiajaliselt varjata, kuid pingutatud liigutused võivad olla just need, mis äratavad tähelepanu ja aitavad tabamisele kaasa, sest need ei ole temale loomupärased. Lähtuvalt eelnevast järeldusest on autoril **kolmas ettepanek** kahe eelmise ettepaneku kinnituseks, et otsitava tundmatu isiku meediakuulutustes peavad olema kirjeldatud teadaolevad funktsionaalsed tunnused: nagu kõnnak, rüht, miimika ja žestid.

KOKKUVÕTE

Antud **lõputöö eesmärk on** kriminalistikalise isikukirjelduse reeglite alusel välja selgitada peamised puudused politsei poolt meedias avaldatavates isikukirjeldustes, et põhjalikemate kuulutuste järjepideva avaldamise läbi tõsta ka elanikkonna teadlikkust isikukirjeldusest.

Kuna Eesti Vabariigi elanikkonna suhtes jääb teadmata kadunuks ülikõrge arv isikuid. Elanikkonda on umbes 1,3 miljonit ja teadmata kadunuks jääb aastas ligikaudu 144 inimest, kellest keskmiselt 29 jääbki leidmata. Lisaks on alates 2000 aastast Tallinnas Liiva kalmistul maetud üle 800 tuvastamata mehe ja naise surnukeha, kes on leitud Tallinnast või Harjumaalt. Need arvud on arvestades Eesti riigi elanike arvu mõtlema panevad, isikute tagaotsimised ning tuvastamised on ebaedukad. A**utor tõstatas probleemi -** kas politsei poolt meedias esitatavad isikukirjeldused on piisavad ning vastavuses kriminalistikalise isikukirjeldamise reeglitega? Esmalt on vajalik meelde tuletada isikukirjeldamise reeglid politseiametnikele, et nende poolt meedias avaldatavad isikukirjeldused oleksid põhjalikumad. Järjepideva töö tulemusena kasvaks elanikkonna teadlikkus ning harjumus pöörata tähelepanu detailidele, mis on aluseks isikute edukamale leidmisele või tuvastamisele.

Oma töös analüüsis autor põhjalikult politsei poolt meedias esitatud isikukirjeldusi. Uuringu tulemusena **järeldab autor**, et politsei poolt meedias esitatavad isikukirjeldused ei ole piisavad ega vastavuses kriminalistikalise isikukirjeldamise reeglitega.

Alapeatükis 3.5. (Järeldused ja ettepanekud) toob autor uuringu tulemuste alusel välja meediakuulutuste peamised puudused, kolm järeldust ja esitab lõputöös koondatud kirjandusliku ülevaate, isiklike kogemuste ja arvamuse alusel kolm praktilist ettepanekut.

Autori **esimene järeldus** on, et isikukirjelduse meediakuulutused koostatakse vaid politseiniku pädevuse, kogemuste ja motiveerituse alusel. **Teine järeldus** on, et Eesti Politseis on olemas väga põhjalik teadmata kadunud isiku kirjelduse vorm, aga seda ei kasutata üle-eestiliselt. Autori hinnangul on vormi ainsaks puuduseks ebapiisav info küsimine isikule omapäraste funktsionaalsete tunnuste kohta nagu: kõnnak, rüht žestid ja miimika. Viimaseid tunnuseid ei anna edasi ükski foto, aga need on isikule ainuomased,

neid ei saa varjata ega maskeerida. **Kolmandaks järeldab** autor, et Eesti Politsei ja sellest tulenevalt ka avalikkus ei ole piisavalt teadlik või ei teadvusta otsitava tundmatu isiku kirjeldamisel funktsionaalsete tunnuste või funktsionaalsete eritunnuste vajalikkust.

Autori **esimene ettepanek** on lisada „Avalduse protokoll isiku teadmata kadumise kohta“ IV Iseloomulikud tunnused peatükki kaks küsimust:

c) iseloomustada funktsionaalsed tunnuseid: kõnnakut ja rühti (sulgudesse suunavad võimalused)
d) kas isikul on eripärased žestid või miimika (sulgudes suunavad võimalused)

Teine ettepanek on koostada meediakuulutuse koostamise juhend. Kindla vormi väljatöötamine ei ole otstarbekas, sest meedia toimetajal peab olema võimalus edastada teksti terviklikult ja muutmatult ehk kopeerida. Meediasse edastavas teadmata kadunud isiku või tagaotsitava isikukirjelduse kuulutuses peavad andmete olemasolu korral alati olema lisatud:

i) foto
j) isiku soo-, vanuse- (soovitavalt sünniaasta, et andmed säiliks adekvaatsena) ja rahvustunnused ning olemasolul nende eritunnused
k) kehaehituslikud tunnused ning olemasolul nende eritunnused
l) funktsionaalsed tunnused ning olemasolul nende eritunnused
m) riietuse ja muude esemete tunnuseid ning olemasolul nende eritunnused
n) viimane teadaolev või arvatav asukoht või liikumissuund
o) olemasolul psühholoogilised eritunnused
p) muud isikule omased eritunnused

Kolmas ettepanek on kahe eelmise ettepaneku kinnituseks, et ka teadmata kadunud isiku meediakuulutustes peab olema kirjeldatud teadaolevad funktsionaalsed tunnused: nagu kõnnak, rüht, miimika ja žestid.

Autor on veendunud, et tema esitatud ettepanekud on praktiliselt rakendatavad isikute eesmärgikindlamaks leidmiseks ja tuvastamiseks Eestis ning lõputöö on täitnud sellele seatud eesmärgi.

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1 Keha suunad ja tasandid (sagitaaltasand) 12
Joonis 2. Frontaaltasand 12
Joonis 3. Sammu iseloomustus 13
Joonis 4. Pöidade asetus käimisel 14
Joonis 5. Pöidade asend käimisel. 14
Joonis 6. Käte liikumise haare käimisel 15
Tabel 1. Analüüs tagaotsitavate kirjelduste kohta 25
Tabel 2. Analüüs teadmata kadunud isikute kirjelduste kohta 27
Tabel 3 Analüüs "kurikamõrvari" isikukirjelduse kohta 28
Tabel 4. Analüüs Eesti Politseis kasutatavate vormide kohta 30

SUMMARY

In Estonia, each year about 144 persons go missing and on average 29 of them remain missing. Furthermore, since the year 2000, more than 800 unidentified human bodies have been buried at Liiva graveyard near Tallinn. These figures speaks volumes and **the author of this study claims** if the descriptions of the persons, published in the media, are not properly formed and do not comply with the rules of criminalistic habitoscopy (description of a person)? In order to find a solution, **the purpose of this study** is: based on the rules of criminalistic habitoscopy to determine the main flaws in the descriptions of the persons complied by the police and published in the media and thereby also increase public knowledge of describing persons.

Habitoscopy is used to define the outward signs of a person. Criminalistic habitoscopy (description of a person) is used in the field of police work to seek wanted persons, missing persons, unidentified criminals or to identify dead bodies.

This study has been compiled in three sections. In the first section the author presents a theoretical overview of the meaning and history of the term habitoscopy, as well as the rules of description and application in police work. In the second section the author analyses descriptions of persons published in the media. In the third section the author draws conclusions on the basis of his research and presents three practical solutions to the problem.

The knowledge and solutions discovered in the course of carrying out this study are intended for practical application during the daily work of the author, as well as to be forwarded to police lieutenant Sergo Eelmäe, to assist Estonian Police Forces in the development of the field of finding and identifying persons.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Белкин, Р. С. 1993. Криминалистика. Научное издателъство Болъшая Российская Енциклопедия, Москва

Dancom. 2006. On of the Best Specialists in Biometrics Joins the Expert Commitee of the AeA Tests for Biometric Technologies. Pressiteade, lk 3. Dancom Group kodulehelt www.dancom.ru/eng/news/2405061103ENG.doc Välja otsitud 13.3.2011

Филиппов, А. Г. Волынскийб А. Ф. 1998. Криминалистика. Издателъство Спаркб, Москва

Lall, A. 2010. Kriminalistikaline isikukirjeldus. Õppematerjal. Sisekaitseakadeemia, Tallinn.

Lall A. 2010. Kuritegude jälgede kriminalistikaline uurimine. Sisekaitseakadeemia. Õppematerjal, Tallinn.

Lindmäe, H. 1976. Kriminalistikatehnika. Kirjastus Eesti Raamat, Tallinn.

Lindmäe, H. 1997. Menetlustaktika II. Juura. Õigusteabe AS, Tallinn.

Lindmäe, H. 1998. Menetlusmetoodika I. Juura. Õigusteabe AS, Tallinn.

Liit, A. 1927. Kuritegude jälgimine. Siseministeeriumi Adminitratiiw-ala kirjastuse wäljaanne, Tallinn.

Kaldoja, K. 24.11.2009. Politsei otsib Snelli tiigi juures naisi rünnanud meest. Eesti Päevaleht. (*on-line* artikkel*)* http://www.epl.ee/artikkel/483372 välja otsitud 23.3.2011

Kaldoja, K. 02.12.2009. Kurikamõrvarist valmis uus joonistus. Eesti Päevaleht. (*on-line* artikkel*)* http://www.epl.ee/artikkel/484005 välja otsitud 23.3.2011

Kalmus, K. 28.11.2009. Klandirf: inimesed vajavad kurikaga mõrvari kohta enam infot. Eesti Päevaleht. (*on line* artikkel) http://www.epl.ee/artikkel/483702 välja otsitud 23.3.2011

Пахмов, А. В. 2001. Криминалистика. Российская Академия Образования Московский Психолого-Социалъный Институт, Москва-Воронеж

Politsei- ja Piirivalveameti koduleht. 2010. Politsei palub abi: teadmata kadunud isikud http://www.politsei.ee/et/politsei-palub-abi/teadmata-kadunud-isikud/index.dot välja otsitud 26.3.2011

R.A. Reils 1921. Isikukirjeldus. U.G.“Ühiselu trükk“, Tallinn

Rüütel, A. 17.05.2010. Huvitavaid fakte. SA Kadunud juures asuva Teadmata Kadunud Inimete Fond koduleht http://www.kadunud.ee/?s=2 välja otsitud 26.3.2011

Снетковб В. А. 1984. Криминалистическое Описание Внешности Человека. Министерство Внутренних Дел СССР Всесоюзный Научно-Исследователъсий Институт, Москва

Снетковб, В. А. 1998. Криминалистическое Описание Внешности Человека. Московский Юридический Институт МВД России Издателъство Щит-М, Москва

Tekkel, M ja Veideman T. 2011. Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring 2010. Tervise Arengu Instituut, Tallinn.

Teder, T. 05.09.2010. Politsei: 48h ooteaeg enne inimese kadunuks teatamist on müüt. Naistemaailm koduleht http://www.naistemaailm.ee/index.php?module=article&id=34819 välja otsitud 26.3.2011

Thorwald, J. 1981. Sada aastat kriminalistikat. Kirjastus Eesti Raamat, Tallinn

Thompson, T. Black, S. 2007. Forensic Human Identification. CRC Press, London, New York

Tuurand, A. 1999. Ülekuulatava kehakeele jälgimise metoodika. Autorikirjastus, Tallinn

Wikipedia. *On-line* entsüklopeedia. http://en.wikipedia.org/wiki/ Välja otsitud 26.3.2011

LISAD

Lisa 1. Kehaehituslike tunnuste süsteem

Isikukirjelduse järjestus	Üldtunnused	Eritunnused
Keha		
Kasv	väike, keskmine, suur	eriti väike, eriti suur
Tugevus	nõrk, keskmine, tugev	eriti nõrk, eriti tugev
Täidlus	kõhn, keskmise täidlusega, täidlane	eriti kõhn, eriti tüse
Pea		
Suurus	väike, keskmine, suur	eriti väike, eriti suur
Laup e. otsmik		
Laius otsevaates (juuksepiiri vahe oimudelt)	kitsas (laup on näo keskosast kitsam), keskmise laiusega (lauba laius ei erine näo keskosa laiusest), lai (laup on näo keskosast laiem)	eriti kitsas, eriti lai
Kõrgus külgvaates (vahemik juuksepiirist ninajuureni)	madal (laup ei moodusta ühte kolmandikku näo pikkusest), keskmine (laup on võrdne kolmandikuga näo pikkusest), kõrge (laup on kõrgem kui kolmandik näo pikkusest)	eriti madal, eriti kõrge
Kuju külgvaates	sirge, kumer lainjas, nõgus	eriti esileulatuva otsmikuköbru? või kulmukaarega laup, eriti kumer, eriti nõgus laup
Asetus külgvaates	längus, püstine, esileulatuv	eriti längus, eriti esileulatuv
Pealagi e. kiird		
Kuju otsevaates	lame, kuplikujuline, munakujuline e. munajas	eriti lame, teravjas
Kukal		
Asetus külgvaates	längus, püstine, esileulatuv	eriti längus eriti esileulatuv

Juuksed		
Tihedus	hõredad, keskmise tihedusega, tihedad	eriti hõredad, eriti tihedad, kiilas-e. paljaspäises, juuste puudumine oimudelt, kuklalt või pealaelt
Pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	paljaks aetud pea, eriti pikad juuksed
Kuju	sirged, lainjad, krässus	
Värvus	heledajuukseline e. blond (linavalged, hallid, õlgkollased, ruuged e. tumekollase), tumedajuukseline e brünett (rusked e. punakaspruunid, kastanpruunid e. satäänid, mustad)	üksikud hallid juuksed, hallid salgud, noorel hallide juuste esinemine, värvitud juuksed ja nende värvus
Juuksepiiri kuju otsmikul otsevaates	sirge, kaarjas, lainjas nurkne	
Juuksepiiri kuju oimudel külgvaates	sirge, kaarjas lainjas nurkne	
Juuste lõige	madal keskmise kõrgusega kõrge	eriti madal, eriti kõrge
Soeng	kammitud tahapoole, lahku ettepoole	
Juuste lahu asetus	vasakul, keskel, paremal	juuste lahu asetus eriti madalal vasakul või paremal
Nägu		
Laius	kitsas keskmine lai	eriti kitsas, eriti lai
Kuju otsevaates	ümar, ovaalne, täisnurkne, kolmnurkne, rombjas	
Kuju külgvaates	nõgus sirge kumer	eriti nõgus, eriti kumer
Paksus	kõhn keskmise paksusega paks	eriti kõhn, eriti paks
Näonaha värv	roosakas, kahvatu, hallikasvalge, kollakass, tõmmu	eriti kahvatu, eriti tõmmu, punetav, tedretähnid, sünnimärgid, rõugearmid, kortsud (lauba-, oimu-, suu- ja põsekortsud, kulmudevahelised,

		silmaalused ja kõrvaäärsed kortsud), kortsude arvukus, habe (täis-, lõua- ja põskhabe), vurrud, vuntsid.
Kulmud		
Pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	eriti lühikesed, eriti pikad
Laius	kitsad, keskmise laiusega, laiad	eriti kitsad, eriti laiad
Kuju	sirged kaarjad, lainjad, nurksed	puhmaskulmud
Asetus rõhtjoone suhtes	sissepoole kaldu, rõhtsad, väljapoole kaldu	kulmude eriti suur kalle
Asetus silmade suhtes	madal, keskmise kõrgusega, kõrged	Eriti madal, eriti kõrge
Värvus	sama mis juustel	värvitud kulmud, erinevus juuste värvusest
Tihedus	hõredad, keskmise tihedusega, tihedad	eriti hõredad, eriti tihedad
Kulmude vahe laius	kitsas, keskmine, lai	kokkukasvanud kulmud, eriti lai kulmude vahe
Silmad		muud eritunnused: silma puudumine, tehissilm, silmakae, kõõrdsilmsus, vesised silmad, rähmas silmad, prillide kandmine.
Suurus	väikesed keskmised, suured	eriti väikesed, eriti suured
Kuju	pilujad, ümarad, ovaalsed, kolmnurksed	joonjad silmad
Asetus rõhtjoone suhtes	sissepoole kaldu, rõhtsad, väljapoole kaldu	silmade eriti suur kalle
Asetus silmakoopas	aukus, keskmise sügavusega, pungis	eriti aukus, eriti punnis
Värvus	heledad (hallid, helesinised, sinised, rohekad, helepruunid), tumedad (tumesinised, pruunid, mustjaspruunid)	eri värvi silmad

Silmade vahe laius	kitsas, keskmine, lai	eriti kitsas, eriti lai
Ripsmete pikkus	lühikesed keskmise pikkusega, pikad	eriti lühikesed, eriti pikad
Ripsmete kuju	sirged, lookjad	
Tihedus	hõredad, keskmise tihedusega tihedad	eriti hõredad, eriti tihedad
Värvus	sama mis juuksed	värvitud ripsmed, erinevus juustevärvist
Nina		muud eritunnused: nina värvus erinev näonaha värvist (roosakas, lillakas), viltune nina
Laius otsevaates (ninasõõrmete kohalt)	kitsas keskmise laiusega lai	eriti kitsas, eriti lai
Kõrgus külgvaates (vahemik ninajuurest ninaaluseni)	madal (nina kõrgus ei moodusta ühte kolmandikku näo pikkusest), keskmise kõrgusega (nina pikkus on 1 kolmandik näo pikkusest), kõrge (nina kõrkus on suurem kui 1 kolmandik näo pikkusest)	eriti madal, eriti kõrge
Pikkus (esileulatuvus) külgvaates (vahemik ülahuulest ninaotsani)	lühike keskmise pikkusega, pikk	eriti lühike, eriti pikk
Ninajuure laius otsevaates	kitsas, keskmise laiusega lai	eriti kitsas, eriti lai
Ninajuure kõrgus külgvaates	madal e. sügav, keskmise kõrgusega, kõrge	eriti sügav, eriti kõrge
Ninaselja pikkus külgvaates	lühike, keskmise pikkusega, pikk	eriti lühike, eriti pikk
Ninaselja laius otsevaates	kitsas, keskmise laiusega, lai	eriti kitsas, eriti lai
Ninaselja kuju külgvaates	sirge, nõgus, kumer, lainjas, kongus	eriti nõgus, eriti kongus
Ninaotsa laius	kitsas, keskmise laiusega, lai	eriti kitsas, eriti lai
Ninaotsa kuju	terav, ümar, tömp	eriti terav, eriti tömp
Ninasõõrmete suurus	väikesed, keskmised, suured	eriti väikesed, eriti suured
Ninasõõrmete kuju	pilujad, ümarad, ovaalsed,	

	kolmnurksed	
Ninavaheseina paksus	kitsas keskmine, lai	eriti kitsas, eriti lai
Ninaaluse asetus	rõhtne, allapoole kaldu, ülespoole kaldu	eriti alla- või ülespoole kaldu
Suu		
Suurus otsevaates	väike, keskmise suurusega, suur	eriti väike, eriti suur
Suunurkade asetus	allapoole suunduvad, rõhtsad, ülespoole suunduvad	ebasümmeetriline suunurkade asetus
Suupilu kuju	sirge, kaarjas, lainjas, nurkne	viltune
Huuled		
Ülahuule kõrgus (vahemik ninaalusest kuni ülahuule punani	madal keskmise kõrgusega, kõrge	eriti madal, eriti kõrge, ülahuulevagu
Huulepuna paksus	kitsad e. õhukesed, keskmise paksusega, paksud	eriti õhukesed, eriti paksud
Huulepuna asetus külgvaates	etteulatuv ülahuul, huulte ühtlane asetus, esileulatuv alahuul, mõlemad etteulatuvad huuled	ripphuul, sissepoole kaarduv ülahuul, huulelõhe
Huulepuna värvus	kahvatu, ere	värvitud huuled ja nende värvus
Hambad		muud eritunnused: kollased hambad, hamba puudumine, murtud hammas, hambaproteesid
Asetus (hambumine)	ülemised lõikehambad ulatuvad ettepoole, lõikehambad asetsevad kohakuti, alumised lõikehambad ulatuvad ettepoole	eriti ulatuslik ülemiste või alumiste lõikehammaste esileulatuvus
Suurus	väikesed keskmise suurusega, suured	eriti väikesed, eriti suured
Tihedus	harvad, keskmise tihedusega tihedad	eriti harvad, eriti tihedad

Lõug		muud eritunnused: kahekordne lõug
Kõrgus külgvaates (vahemik alahuule punast lõuaotsani)	madal, keskmise kõrgusega kõrge	eriti madal, eriti kõrge
Laius otsevaates	kitsas, keskmise laiusega, lai	eriti kitsas, eriti lai
Kuju otsevaates	ümar, täisnurkne, kolmnurkne	lõualõhe; lohuke lõuaotsal
Asetus külgvaates	längus, püstine esileulatuv	eriti längus, eriti esileulatuv
Kõrvad		
Kõrvalestade suurus	väikesed, keskmised, suured	eriti längus, eriti suured
Kõrvalestade kuju	ümarad, ovaalsed, täisnurksed, kolmnurksed	köbruke kõrvapalistusel või –nukil
Kõrvalestade asetus külgvaates	tahapoole kaldu, püstised, ettepoole kaldu	eriti kaldu taha- või ettepoole
Kõrvalestade asetus otsevaates (hoiduvus)	pea ligi hoiduvad, peast keskmisel kaugusel, peast eemale hoiduvad	eriti peadligi, eriti peast eemale hoiduvad
Kõrvapalistuse laius (kõrvalesta välimise äärise)	kitsas keskmise laiusega lai	eriti kitsas, eriti lai
Kõrvapalistuse pikkus	lühike keskmise pikkusega, pikk	eriti pikk, eriti lühike
Kõrvapalistuse kuju	kumer, lame, nurkjas	
Vastaspalistuse kuju	kumer, lame, nurkjas	
Kõrvanuki suurus	väike, keskmise suurusega, suur	eriti väike, eriti suur
Vastasnuki asetus	ettepoole längus, rõhtne, tahapoole längus	
Vastasnuki kuju	kumer, sirge, nõgus	
Kõrvanibu suurus	väike, keskmise suurusega, suur	eriti väike, eriti suur
Kõrvanibu kuju	ümar, ovaalne, täisnurkne, kolmnurkne; tasane, kumer, kühmuline	kõrvanibu pikivagu
Kael		

Pikkus	lühike, keskmise pikkusega, pikk	eriti lühike, eriti pikk
Jämedus	peenike, keskmise jämedusega, jäme	eriti peenike, eriti jäme
Kere		
Rind		
laius otsevaates	kitsas, keskmise laiusega, lai	eriti kitsas, eriti lai
kuju külgvaates	nõgus, lame, kumer	eriti nõgus, eriti kumer
kõrgus külgvaates	madal, keskmise kõrgusega, kõrge	eriti madal, eriti kõrge
Selg		
Laius	kitsas, keskmise laiusega, lai	eriti kitsas, eriti lai
Kuju külgvaates	nõgus sirge vimmas	esile ulatuvad abaluud, küür (selgroo kõverdumine)
Jäsemed		
Õlad		
Laius	kitsad, keskmise laiusega, laiad	eriti kitsad eriti laiad
Asetus	längus, rõhtsad, püstised	eriti längus, eriti püstised, üks õlg asetseb teisest kõrgemal
Käed		muud eritunnused: käe või sõrme puudumine, lisasõrm, kõverdunud sõrmed, käsnad, karvased käed
Pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	eriti lühikesed, eriti pikad
Jämedus-	peenikesed keskmise jämedusega, jämedad	eriti peenikesed, eriti jämedad
Labakäte pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	eriti pikad, eriti lühikesed
Labakäte laius	kitsad, keskmise laiusega, laiad	eriti kitsad, eriti laiad
Sõrmede pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	eriti lühikesed, eriti pikad

Sõrmede jämedus	peenikesed, keskmise jämedusega, jämedad	eriti peenikesed, eriti jämedad, sõlmelised sõrmed
Küünte pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	eriti lühikesed, eriti pikad
Küünte laius	kitsad, keskmise laiusega, laiad	eriti kitsad, eriti laiad
Jalad		muud eritunnused: jala või varba puudumine, kokkukasvanud varbad, lisavarvas
Pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	eriti pikad, eriti lühikesed
Jämedus	peenikesed, keskmise jämedusega, jämedad	eriti peenikesed, eriti jämedad
Kuju	sirged, kõverad, o-kujulised, x- kujulised	eriti kõverad
Labajalgade pikkus	lühikesed, keskmise pikkusega, pikad	eriti lühikesed, eriti pikad
Labajalgade laius	kitsad, keskmise laiusega, laiad	eriti kitsad, eriti laiad

Lisa 2. Meedias esitatud isikukirjelduste fotod

Foto1 Foto2 Foto 3 Foto 4 Foto 5

Foto 6 Foto 7 Foto 8 Foto 9 Foto 10

Foto11 Foto12 Foto13 Foto14 Foto15

Foto 16 Foto 17 Foto 18 Foto 19

Foto 20 Foto 21 Foto 22

Lisa 3. Isiku teadmata kadumise avaldus

Lisa 1
Isikute otsimise ja seire
ning tundmatute isikute ja laipade
tuvastamise korra juurde

politseiasutuse nimetus

ISIKU TEADMATA KADUMISE AVALDUS

1.01.2007 toimingu koht
Toimingu algus: 12:00

Politseiasutuse ametniku ametinimetus ja nimi võttis vastu avalduse isiku teadmata kadumisest:
Avaldaja andmed:

Nimi:	ees- ja perekonnanimi
Isikukood või sünniaeg:	isikukoodi puudumisel sünniaeg
Kodakondsus:	Eesti või muu
Haridus:	alg-, põhi-, kesk-, keskeri-, kõrgem haridus
Elu- või asukoht:	aadress
Töökoht või õppeasutus:	nimetus
Kontaktandmed:	sidevahendi number või e-posti aadress
Suhe kadunud isikuga:	sugulusaste, tööalane suhe, tuttav vm
Isikusamasus tuvastatud	dokumendi nimetus vms

KADUNUD ISIKU ANDMED:

Eesnimi:	eesnimi
Perekonnanimi:	perekonnanimi
Sünnijärgne perek-nimi:	sünnijärgne perekonnanimi
Isanimi:	isanimi
Isikukood või sünniaeg:	isikukoodi puudumisel sünniaeg
Sünnikoht:	sünnikoht
Sugu:	M, N, soovahetus
Kodakondsus:	Eesti või muu
Kodune keel:	keel
Haridus:	alg-, põhi-, kesk-, keskeri-, kõrgem haridus
Elu- või asukoht:	aadress
Töökoht või õppeasutus:	nimetus, kellena
Elukutse, amet:	loetleda
Kasutas sidevahendeid:	numbrid, @-aadressid, MSN-nimed

Kas võib olla ohtlik: kas võib olla vägivaldne, kas on vaimselt haige, kas on nakkushaige, kas on enesetapule kalduv, kas on uimastisõltlane, kas on relvastatud; kas on mingil muul viisil või olukorras ohtlik

KADUMISE ASJAOLUD, OLETATAVAD PÕHJUSED:

Kus, kes ja millal kadunud isikut viimati nägi; kadunud isku võimalik asukoht (sugulaste, tuttavate juures - näidata nimed, aadressid, teadaolevad sidevahendite numbrid) … …

KADUNUD ISIKU KIRJELDUSE ANDMED:

pikkus, kaal, kehaehitus, juuste värv, silmade värv

Rõivastus
riietusesemete liigid, materjalide muster ja värvus, riiete seisukord, tootja etiketid, keemilise puhastuse või pesumaja märgistused jms

Erilised isikutunnused
armid, tätoveeringud, kehalised moonutused, amputatsioonid jms

Ehted
ehted, kellad, graveeringud neil; muud isiklikud asjad, sh kotid-pakid

Muud identifitseerimiseks vajalikud andmed:
kas isiku asukohas võib leiduda tema sõrmejälgedega või eritistega esemeid; kas on olnud doonor … …

Avaldaja arvamus – mida kadunud isikuga tema leidmisel ette võtta:
arvamus ja selle põhistus; kellele peale avaldaja teatada kadunud isiku leidmisest, nimed ja sidevahendite numbrid; kas isiku foto jm andmeid võib avaldada meedias jms.

_____
(ametniku allkiri)

_____
(avaldaja allkiri)

Lisa 4. Avalduse protokoll isiku teadmata kadumise kohta

Avalduse protokoll

isiku teadmata kadumise kohta

…….. *[kuupäev]* ……*[avalduse võtmise koht]*

……..

(politseiasutuse nimetus, ametinimetus ja ees- ja perekonnanimi)

koostas käesoleva protokolli……

……..

[avaldaja ees- ja perekonnanimi, kodune aadress, telefon, e-posti aadress, sugulusaste kadunud isiku suhtes]

……suulise avalduse alusel isiku teadmata kadumise kohta.

I Kadunud isik:

perekonnanimi…….

eesnimi……

isanimi…….

isikukood või sünniaeg…….

sünnikoht……..

kodakondsus, kodune keel…….……...

haridus……..

töökoht või õppeasutus……

viimati kasutuses olnud telefoni number……

[sidevahendi number või e-posti aadress]

II Kadumise aeg, asjaolud, oletatavad põhjused:

……..……

……..

……..

……..

Kadunud isiku võimalik asukoht, sugulus- ja muud sidemed……..

……

……

……

III Sugu……..

vanus …… aastat.

[välimuse järgi]

kasv……. cm

kehaehitus…….

[tugevus, täidlus]

pea……

[väike, keskmine, suur]

laup e.otsmik……

[laius otsevaates, kõrgus külgvaates, kuju külgvaates]

juuksed…….

[tihedus, pikkus, kuju, värvus, juuste lõige soeng]

nägu…….

[laius,kuju otsevaates,kuju külgvaates, paksus,näonaha värvus]

kulmud……
……

[pikkus,laius,kuju asetus rõhtjoone suhtes, asetus silmade suhtes, värvus, tihedus, kulmude vahelaius]

silmad……..
…….

[suurus,kuju,asetus rõhtjoonesuhtes, asetus silmakoopas, värvus, silmade vahe laius ripsmete pikkus, ripsmete kuju, tihedus ,värvus]

nina……
…….

[laius otsevaates, pikkus külgvaates, ninajuure laius otsevaates, ninaselja kuju külgvaates, ninaotsa laius ja kuju, ninasõõrmete suurus ja kuju]

suu……
…….

[suurus, suunurkade asetus, suupilu kuju]

huuled……..

[ülahuule kõrgus, värvus, suurus]

hambad…….

[asetus.e hambumus, suurus, tihedus]

hambaarsti andmed……...

[ees-ja perekonnanimi, kontaknumber]

Tingmärgid:

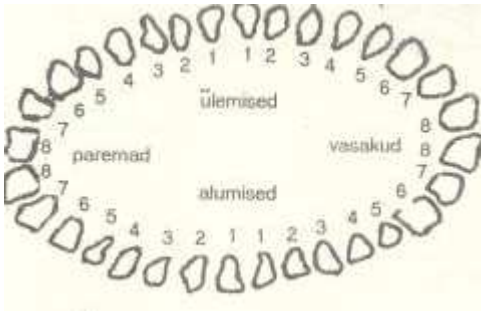

C- hammas purunenud

O-hammas puudu

P-hammas plombeeritud

K-hambal kroon

V-kunsthammas

M-hambad asendatud metallist sillaga

lõug……

[kõrgus külgvaates, laius, kuju otse- ja külgvaates]

kõrvad……..

[kõrvalestade suurus, kuju, asetus, kõrvanibu suurus ja kuju]

vuntsid, habe…….

[olemasolu, värvus, vorm]

IV Iseloomulikud tunnused:

Jäsemete ja keha välisosade puudumine või väärang……...
……..……
……..……
……..

[käed, jalad, käelabad,kõrvad, nina jne]

haavad, põletused, armid, deformatsioonid ……

……
……

[vorm, mõõtmed, asetus, oletatav tekkepõhjus]

füüsilised puudused……..
……..……
……..

[küür, kõõrdsilmsus,lonkamine, prillid,nägemis-,kuulmis-, ja kõnehäired]

sünnimärgid, tüükad…….
……..

[paigutus,nimetus,mõõtmed,värvus,hulk]

tätoveeringud……
……
…….

[joonis,teema või nimetus,bärvus asetus võimalusel lisada joonis või foto]

V Rõivad, jalatsid ja muud esemed:

[esemets nimetus,suurus(number), tegumood,materjal inimetus ja värv, kinnitusviis, töötlusviis, paranduste olemasolu ja kirjeldus, vabrikumärgid ja etiketid esemetel]

peakate……
……..

üleriided……
……
…….

riietus……
……..……
……..

aluspesu……
…….sukad
,sokid……..
……..jalan
õud……
……..

muud esemed……
……..

[rihmad,pandlad,ehted jmt]

VI Tervislik seisund ……
……..

kas oli kohtulikult karistatud……

[kus, kelle poolt, millal ja mille eest süüdi mõistetud, kus kandis karistust]

VII Muud tagaotsimisel tähtsust omavad andmed kadunud isiku kohta: ……
……
……
……

[harjumused, kalduvused, huvid, iseloom, käitumisviis]

Kaasasolevad dokumendid……...
……..

Avaldajale on selgitatud, et täiendavate andmete saamisel kadunud isiku kohta teatab ta sellest kohe politseisse.

……
(avaldaja allkiri)

Protokolli lisad…….

[nt: foto, seletus, omakäeliselt kirjutatud avaldus, dokumentide koopiad]

Protokolli koostas…….
(allkiri)